Varpulis

1938
6. Nr.

BRILJANTI, PULKSTEŅI,
ZELTS, SUDRABS,
KRISTALLS, DZINTARS,
ALPAKA

RĪGĀ, BRĪVĪBAS IELĀ 4. TĀLRUNIS 26336

Darbnīca pasūtījumiem un izlabošanai

J. Kauliņa

Bērnu apģērbu un galantērijas preču tirgotava
Rīgā, Marijas ielā 9, tālr. 20437
Pasta tek. rēķins 11217

PIEDAVA LIELĀ IZVELE
visādus meiteņu un puisēnu apģērbus, jaunos vidusskolu, mazpulku un tautas tērpus, daž. veļu un sīkas preces u. c.
Skolām un palīdzības sabiedrībām viszemākās cenas
Laipna apkalpošana Glīts darbs

Ko saka mūsu zinātnieki par

Valmieras dabisko minerālūdeni

Prof. Dr. med. Alksnis:

Valmieras udens ļoti noderigs **gremošanas** slimību ārstēšanā, pie **kuņģa un zarnu katara un kroniskiem iekaisumiem**.
Valmieras udeni var ieteikt arī pie gremojamā kanāla **nervu sistēmas** bojājumiem, pie iekaisušu vai akmeņiem **aizsprostoto žultsceļu** ārstēšanas, pie kroniskiem nieru bļodiņu un mīzalpušļa iekaisumiem, kā arī **pret aptaukojumiem.**

Prof. Dr. med. Ed. Kalniņš:

Jau no paša sākuma Valmieras udeni pielietoju ar labiem panākumiem pie kuņģa un **zarnu vielu maiņas slimībām, aptaukošanās** un tamlīdzīgi.

Prof. Dr. med. Kļimenko:

Kuņģa un zarnu slimībās Valmieras ūdens lietošana pilnīgi attaisnojusies.

Prof. Dr. med. M. Zīle:

Valmieras udens ieteicams kā minerālūdens pie dažādām **gremošanas organu, nieru un aknu slimībām un vielu maiņas** traucējumiem.

Prof. Dr. med. P. Stradiņš:

Valmieras minerālūdens ieteicams galvenām kārtām pie **gremošanas organu slimībām,** kas saistītas ar **pamazinātu** kuņģa **sālsskābes** atdalīšanos, kā arī pie dažādu **nieru un vielu maiņas** slimībām.

Privātdocents Dr. med. E. Dārziņš:

Valmieras ūdens ir neatvietojams kuņģa, zarnu saslimšanas gadījumos, kas saistīti ar sālsskābes pamazināšanos vai izzušanos, ja tam par cēloni nav ļauni audzēji vai līdzīgas slimības.

Valmieras dabiskais minerālūdens ieteicams kā patīkams un atspirdzinošs galda ūdens
Dabūjams visos labākos veikalos. Vairumā — Rīgā, Blaumaņa ielā № 20, tālrunis 34888

Mazpulkus

Latvijas Lauksaimniecības kameras mēnešraksts jaunatnei un mazpulku dalībniekiem
Iznāk katra mēneša 15. dienā.

Redakcija un ekspedīcija: Jelgavā, Viestura piemiņas pilī, Tālr.: redakc. 1000 — 14, eksped. 1000 — 47
Abonēšanas maksa: Gadā Ls 2,—. Atsevišķs numurs 20 sant. Tekošs rēķins pastā 4564
Sludinājumu maksa: 1/1 lapas puse — Ls 100,—, 1/2 lap. p. — Ls 50,—, 1/4 lap. p. — Ls 25,—

6. (89.) Nr. 1938. g. 15. jūnijā VIII g. gāj.

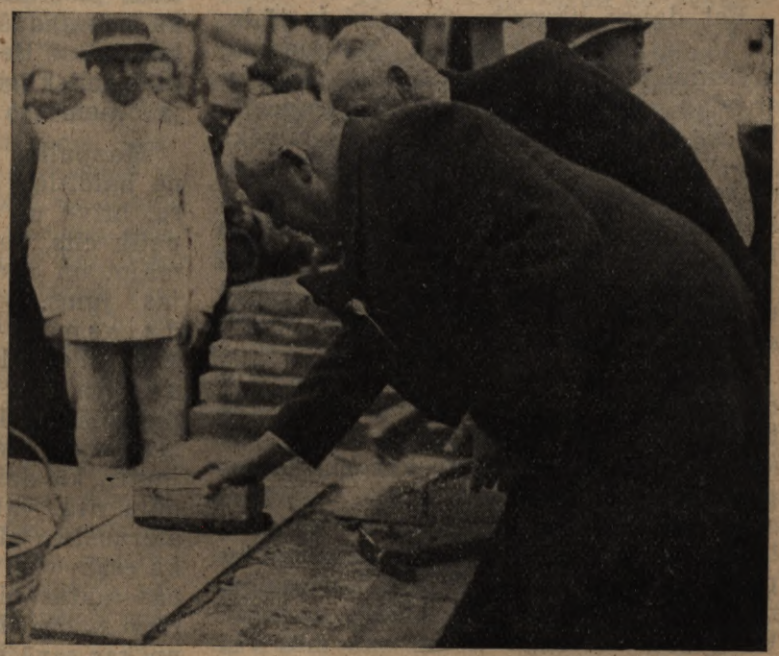

Valsts Prezidents Dr. KĀRLIS ULMANIS liek pamatakmeni Lauksaimniecības akadēmijai Viestura piemiņas pils ceturtajā korpusā

Upuris dzīvības priekam

AUSMA ROGA

Tas laiks, ko iezvana Vasaras svētki un noslēdz Jāņi, ir laiks, kurā visvairāk jūtam dzīvības spēku. Tā briedumu un izpausmi redzam pļavu un tīrumu tumšajā, spēcīgajā zaļumā. Un tas ir arī laiks, kurā mēs ikviens, jauns vai vecs, paši negribēdami, dziļāk krūtīs ievelkam elpu un sajūtam spirgtumu un nezināmas varas sūtītu prieku.

Neaizmirstami jauki šķiet sestdienas vakari, kas mums dod tīkamu atpūtu meiju vīstošo smaržu elpojot, tāpat kā dziļa prieka pilni ir svētdienas rīti, kad rasoto svaigumu pielej govju gana pirmais drošais „Līgo!"

Līgo! — Šis vārds, dziedātāja tik dažādi locīts, mums arvien šķiet tik mīļš, pazīstams. Jāņu diena ar savām parašām sasaista tālo ar tuvo, senatnīgo ar tagadējo, pagātnes prieks meklē šīsdienas prieku un grib neredzami salieties ar to kopā.

Jā, tādas nu ir tās neredzamās attiecības pagātnei ar tagadni; tiem ļaudīm, kas dzīvojuši pirms gadu simteņiem, ar tiem, kas dzīvo tagad. Bet cilvēka paša prāts jau daudzkārt tiecas uz pārgudrību, un viņš to silto jūtu, kas mirklī pārņem mūs, kad dzirdam līgo dziesmas, vai kad raugāmies saulainas dienas debesu un zemes priekā, aizdzen no apziņas, teikdams mums, ka jākaunās jau esot jūsmot un klaji priecāties. Tā esot tikai tāda nevajadzīga, muļķīga sajūsma, ar kuru gudriem cilvēkiem nekad nevarot būt „pa ceļam".

Bet dabas likumība nu reizi ir tāda, ka tā atmaksā, atmaksā pārgudrību, tukšumu un lielību, novezdama cilvēku ar viņa auksto prātu zināmā strupceļā. Un šis strupceļš, lūk, ir tas, ka cilvēks gan visu zina, visu sev iegūst, bet viņam trūkst īsta prieka, īsta iekšēja siltuma, kas, no viņa paša izejot, varētu vērsties pret citiem cilvēkiem un lietām. Bet vēl vairāk — viņam trūkst arī spēju uzņemt sevī silti visu to, ko citi viņam sirsnībā un laipnībā gribētu dot.

Un tādēļ jau arī mēs visi tagad tik daudzreiz kā brīnumā raugāmies katrā tanī cilvēkā, kam iemirdzas acis, kas par kaut ko var iedegties, un kas klusēdams prot iet mums garām, svētu dzīvības mirdzumu nesdams savā skatā. Jā, mēs topam pat tik cilvēcīgi, ka priecājamies par šiem retajiem cilvēkiem, kuŗi saīguma vietā nes sevī tīru, dabīgu prieku. Un tas liecina tikai vienu, ka mēs visi atkal sākam ilgoties pēc dziļākām vērtībām, nekā tikai pēc tām, ko mums var dot jaunekļi, kam par visu vairāk tīk sestdienas un svētdienas vakaros centrā ierīkotā krogus durvju virināšana, sabiedrība un valoda, kas pilna bravūras, neglītu vārdu un izsmiekla pret citiem.

Mēs sākam atkal ilgoties pēc citām vērtībām, nekā tikai pēc tām, ko mums dod jaunavas, kas skatās un raugās visam paviršī pāri, nekā neiemīlēdamas no visas sirds, vienalga, vai tas būtu cilvēks, dzīvnieks, vai stāds, vai pat pašām savas istabas stūrītis, kuŗā tak dienu dienā cilvēkam jādzīvo.

Jā, mēs sākam ilgoties pēc īsta dzīves un dzīvības prieka, pēc tāda prieka, kas mums ļauj strādāt, mudināt darbā izlikt sevi un sevi ziedot tiem cilvēkiem, kas mums tuvi un mīļi. Un mēs visi kā viens gluži labi zinām, ka arī mūsu Jāņu dienu mēs gribam citādu nekā tā tagad ir.

Mēs gribam citādu, tikai kaunāmies to citādu padarīt, lai par mums nesmietos. Ja mēs Jāņudienas sarīkojumos iesākam līgo dziesmas, bet pēkšņi kāds uzsāk „Ak, mīļais draudziņ," vai „Mīlu tevi, mīlu tevi," tad mēs apklustam, piekāpjamies, kaut arī klusībā kaut kur kāds pieklauvē pie mūsu sirdsapziņas, ka nevajadzēja piekāpties, ka tā nav labi... Bet — nevar tak citu acīs kļūt smieklīgs ar savām Jāņu dziesmām, ja citiem tās nepatīk!

Mazpulku dalībnieki, — ne piekāpties, ne baidīties, bet radīt dzīvu, jautru garu, brīvu un priecīgu, lai arī tiem, kam patīk cits, beidzot, pašiem nemaz nedomājot un neapzinoties, būtu jāpievienojas jums. Dziedāsim mūsu dziesmas ar jūsmu, ar prieku. Nevilksim tās, kā mums uzkŗautu nastu. Dziedāsim arī ikdienišķi „Krauklīts sēž ozolā," vai „Lokatiesi mežu gali" tikpat spraigi un jautri, kā dziedam „Mīlu tevi, mīlu tevi, mīlu rītā, vakarā," tad uzvarēsim, tad aizrausim. Un šajā aizrautībā jutīsim, ka esam visi vienoti, ka tiešām esam vienas tautas piederīgie, esam ļaudis, kuŗiem patīk viss, kas priecīgs, kas skaists un kas savā skaistumā ir pat draisks.

Jāņos, tanīs jo vairāk pierādīsim, ka dziesma spēj brīnumus darīt, tā prot dziedātājos, kas to dara no sirds, ienest tādu garu, pēc kāda mēs visi un ikviens ilgojamies, spēj ienest sirsnību, draudzību un dziļu, ne skaļu, saskaņu.

Tādēļ tam priekam, ko mums pati daba sniedz šajā laikā, dāvāsim pretī savas sirds prieku, savu kluso jūsmu par visu, kas aug un top, tikai tad mēs labi būsim dzīvojuši un arī savos iekšējos pārdzīvojumos ieraudzījuši vērtības, kas vārdos dažkārt nav nosaucamas, bet dod mums apmierinājumu un spēku dzīvot un darboties.

Pārdomas Vasaras svētkos

ARN. LŪSIS

Vasaras svētku senais stāsts mūs aizved atpakaļ tālā pagātnē un liek mums atcerēties tās dienas, kad tika likti pamati pirmajai kristīgajai draudzei un kristīgajai baznīcai. Sākumā nesaprasti, nicināti un vajāti — apustuļi un draudzes locekļi tomēr nebaidījās atklāti liecināt par galilieti — Jēzu Kristu, kas bija viņu brālības pamats un stūrakmens. Un notika brīnums. Neticīgie kļuva ticīgi, ienaidnieki — draugi, un simtiem un tūkstošiem nāca un likās sevi kristīt, lai uzsāktu jaunu — labāku un patiesāku dzīvi. Lai kaut ko jaunu — labāku un pilnīgāku varētu radīt — cilvēki nedrīkst palikt tie paši vecie. Lai jaunais varētu tapt, cilvēka dvēselē ir jānotiek apvērsumam, virzienā no ļaunā uz labo, jo galu galā tak neviens cits, kā cilvēks pats ir tas, kas stāv visu lietu un parādību pamatā. To sapratuši pirmās kristīgās draudzes vadītāji. Un tādēļ viņi no jauniem draudzes locekļiem neprasa neko vairāk, kā vien — atgriešanos no saviem grēkiem, bijušo vainu un kļūdu nožēlu, lai varētu sākt tādu dzīvi, kuŗā bijušais vairs neatkārtotos. Nevienam apustuļi nesaka, ka tas ir pazudis vai pazudināts, ka tas lemts iznīcībai un bojāejai. Nē — visi ir izredzēti jaunai dzīvei, visi var mantot jauno garu — ja vien tiem nepietrūkst spēka atraisīties no vakardienas žņaugiem, uzvarēt savas vājības un rakstura ļaunās īpašības. Visi ir aicināti. Bet visi aicinājumu nedzird. Un tādēļ ir maz izredzēto.

Gars, kas vadījis pirmās kristīgās draudzes locekļus, arī tagad valda kristīgajā baznīcā.

Šo atziņu mēs varam paturēt prātā arī tad, kad mums nākas atrisināt jautājumus, kas atrodas ārpus baznīcas dzīves un baznīcas vēstures. Mēs, piemēram, savā organizācijā cenšamies arvien vairāk pieskaņoties tam garam, ar kādu mēs esam kristīti vēsturiskā 15. maija rītā, lai arvien stiprāka un lielāka kļūtu tautas vienība, lai arvien ciešākas kļūtu saites, kas latvieti saista pie latvieša — un visu tautu — pie viņas un viņas tēvu un senču zemes. Un — vai arī mums, to darot, nav jāatzīst, cik daudz patiesības ir mūsu Virsvadoņa — Valsts un Ministru Prezidenta **Dr. K. Ulmaņa** vārdiem, ka nekas nekļūs citādāki, ja cilvēki paliks tie paši vecie. Šai aicinājumā nav atrodama tikai liela dzīves gudrība, bet arī tīri reliģiskas atziņas, jo tas skan kā vārds no svētiem rakstiem. Un tādēļ mūsu pienākums ir — atbrīvoties no visa tā, kas neder tautas vienībai un tagadējam laikam. Atbrīvoties no nenovīdības, skaudības, lišķības un mēlnesības. Atbrīvoties no pārliecīgas sava „es" dievināšanas un pielūgšanas — jo kas pats sevi nespēj ierobežot un aizliegt — tas neder tautas vienībai tāpat, kā pirmai kristīgai draudzei nederēja tie, kas pa priekšu gribēja apkopt savu namu, atvadīties no saviem tuviniekiem — un tikai tad sekot jaunās mācības aicinājumam. Un tad — visu šo dzīvi ārdītāju spēku vietā likt tos, — kas dzīvi ceļ — gaišu un saulainu garu, sirds siltumu un atsaucību, ticību, mīlestību; likt vietā visu to, kas stiprina tautas vienību, biedriskuma un līdzatbildības apziņu. Ka tas ir iespējams — par to liecina Vasaras svētku diena, kristīgās draudzes pastāvēšana gadu tūkstošos — un arī mūsu tagadējā vienība un saderība. Vai tad — kad kristīgā draudzē var saprasties visdažādākās nācijas, kas kalpo vienam Dievam — vēl lielāka un dziļāka vienība nav iespējama vienā tautā, kuŗai ir kopējas asinis, kopēja valoda, kopēja pagātne, tagadne un nākotne! Bez šaubām — tas ir iespējams. Un, ja mēs šai ziņā mācīsimies no kristīgās draudzes, tad arī mēs uzvarēsim, cīnoties ar Vadoņa dotiem 15. maija gara ieročiem. Tādēļ — krāsim sevī garīgus spēkus — tos garīgos spēkus, kuŗus mēs mantojam dzimtenes dievnamos un vienotā darbā tautas un tēvzemes labā. Ar Dievu, Vadoni un savu tautu ejot — mēs iesim pretim labākai nākotnei.

Divi draugi

E. ŠVANENBERGA stāsts

„Nu, Frici, kas ir? Celies, čelies, pulkstenis jau seši! Vai tad aizmirsi, ka šodien tev ganu diena?" tā skanēja sievietes balss vasaras rītā kādā nelielā istabā. Saucēja bija vidēja auguma pusmūža sieviete. Viņa stāvēja pie sava divpadsmit gadus vecā dēla Friča gultas. Netālu no viņas bija piena slaucene, jo viņa bija tikko nākusi no govju slaukšanas.

Kad māte ar slauceni bija aizgājusi uz pieliekamo kambari, Fricis izlēca no gultas un sāka žigli ģērbties. Viņš bija žirgts puika, sārtiem vaigiem, melniem matiem un skaistām, brūnām acīm, kuŗas viņa sejai piešķīra vīrišķīgumu. Dažās minūtēs viņš bija apģērbies. Viņa apģērbs bija īsas, vieglas bikses un svārki, kas labi piegūla viņa augumam. Ātri nomazgājies un paēdis, viņš steidzās ārā. Kad visas govis bija izlaistas, Fricis tās sāka dzīt uz ceļu, kur pie triju māju vārtiem viņa bars arvien pieauga.

Kad visas govis bija izlaistas, Fricis tās sāka dzīt uz ceļu

Šīs četras saimniecības laida govis kopā un ganīja pēc kārtas savu reizi. Tā arī šodiena Fricim bija pavadāma gana gaitās. Šīsdienas ganīšanas vietu viņš izvēlējās pie upes, kur atradās vistālākās, bet arī vislabākās ganības.

Staigājot pa upmalu, Fricis piepeši apstājās: pa upi uz augšu uz maza sēkļa viņš ieraudzīja kautko plostam līdzīgu. Apskatījies govis, viņš devās prom. Nebija ilgi jāskrien, kad viņš pazina savu atradumu. Tas bija mazs plosts, sasists no 5 resniem, asi gaŗiem baļķiem. Pēc Friča domām tas bija pludinātāju plosts, tikai krietni iziris.

„Plosta koki ļoti labi, tikai tos vajaga sanaglot un plostu novilkt no sēkļa," domāja Fricis, pienākot ganāmpulka tuvumā. „Pusdienas laikā aiziešu pie Arnolda," Fricis vēl nodomāja. „Viņš arī, varbūt, man atnāks līdz palīdzēt plostu iedabūt ūdenī." Arnolds, kuŗš dzīvoja netālu no Friča, bija viņa labākais draugs kā mājās, tā skolā. Viņš bija gadu vecāks par Frici, žirgts un ļautrs zēns. Kad atlika kāds vaļas brītiņš, viņi arvien bija kopā. Viņi runāja gan par skolu un grāmatām, gan par ganu dienu piedzīvojumiem, gan arī par daudz citām lietām. Vaļas brīžos viņi meklēja, pētīja, runāja un sprieda par visu, ko tie kopīgi atrada. Tā viņi auga kopā draudzīgi un nešķiŗami.

Saule jau bija augstu un ļoti karsēja. Fricis dzina baru mājās. Govis bija nemierīgas un bizoja. Būs man gaŗāks pusdienas laiks, — domāja Fricis un dzina govis ātrāk, lai neizklīst.

Friča tēva mājas nebija lielas, bet nokrāsotas un labi koptas. Arī pārlaižot skatu pāri sētai, varēja teikt, ka tur bija priekšzīmīga kārtība. Lai vasarā netrūktu zaļa košuma un ziemā aizsarga pret vējiem, tad Fricim ar tēvu un lielo brāli bija pavasarī paradums stādīt kokus. Neviens akmens pa sētu nebija izsvaidīts, bet visi bija salikti kaudzē neuzkrītošā vietā. Arī mājā, kā ārpusē, tā iekšpusē mājoja kārtība un tīrība.

„Varēja jau laist govis ātrāk mājā," sacīja māte Fricim ienākot istabā. „Laiks šodien tik karsts... Pusdiena arī jau gatava," viņa vēl piezīmēja.

Gans nolika kurvīti, pakāra cepuri uz pašizgatavotā vadža un sēdās pie galda. Ātri paēdis, viņš paņēma cepuri un taisījās ātri iet, bet tad apstājās.

„Kur tu tik ātri skriesi?" tēvs tai brīdī ievaicājās.

„Es gribēju tev paprasīt, vai nevaru aiziet kādu stundu pie Arnolda... Solījās reiz man nākt līdz ganos. Šodien viņam ir vaļas diena, es zinu. Gribu iet parunāt..."

„Ej ar'," viņš īsi atbildēja un turpināja ēst. Fricis izmetās ārā un, paklusi svilpodams, ātri devās pa ceļu uz Arnolda māju pusi.

Arnolda tēva mājas — Ozoli atradās kādu puskilometru no Friča mājām. Ozolu māju saimnieks bija turīgāks kā Friča tēvs — Banga. Ozols bija izaudzinājis četrus dēlus, no kuriem jaunākais bija Arnolds — Friča draugs. Pats saimnieks jau bija krietni vecs, bet vēl spēcīgs. Viņam palīdzēja visi četri dēli, kuri tagad nu jau bija spēka gados, izņemot Arnoldu. Bet arī par Arnoldu nevarēja teikt, ka viņš nebija strādnieks. Kur vien varēja, tur palīdzēja.

Nevien darbs viņam patika, bet arī zināšanas. Pavasarī trīspadsmit gadus vecs bija nobeidzis pamatskolu. Tagad mājās strādādams viņš krāja spēkus nākošai ziemai. Arnolds gribēja nobeigt lauksaimniecības skolu un kļūt par izglītotu lauksaimnieku. Viņš arvien Fricim sacīja: „Tad tik tu redzēsi, kas es būšu par saimnieku!"

Arnolds patlaban nāca mājās no kartupeļu druvas noecēšanas. Kā jau katrreiz, kad viņš strādāja kādu zemes darbu, viņu nodarbināja domas par nākošām dienām un skolu. Viņš būtu pavisam aizmirsis, ka ved zirgu, ja no muguras puses to neiztraucētu jautra balss: „Labdien, Arnold!"

Arnolds, domās iztraucēts, izbijās un, spēji apgriezdamies, lūkojās sveicinātajā. Tas bija Fricis Banga. Pāri Arnolda sejai pārslīdēja smaids.

„Sveiks, Frici! Kā tu mani izbiedēji!"

„Vai tad tu aizmidzis biji, ka tevi tā var sabiedēt! Laikam par kautko domāji?" Fricis pa pusei ziņkārīgi, pa pusei viltīgi viņu pratināja.

„Lai nu paliek!" Arnolds atteica. Viņš negribēja par tikko domāto jautājumu runāt. „Vai nu tā katrreiz var pateikt, ko domā?"

„Lai jau arī paliek!" Fricis īsi atbildēja un sarunas pavediens uz laiciņu pārtrūka.

„Tev, laikam, šodien ganu diena," Arnolds atkal iesāka, tā ievirzot Friča galveno atnākšanas nolūku sarunā. „Šorīt tevi redzēju ejam ar govīm."

„Tā jau ir. Un zini, kādēļ es pie tevis šoreiz atnācu?"

„Kāda nieka lietas dēļ jau nē," Arnolds sacīja. „Varbūt gribēji mani līdz šodien ganos? Vienreiz tā norunājām," viņš vēl piezīmēja.

„Taisni tā!" Fricis iesaucās. Bet vēl viņš nevarēja priecāties. „Nezin, vai varēsi man nākt līdz?" viņš klusu, pa daļai bailīgi sacīja.

Pārvedīšu zirgu, paēdīšu un vēl padarīšu, kas darāms, tad jau var arī," viņš lēni atbildēja. Tad paskatījās uz zirgu un ceļu, ko ilgu laiku nebija vērojis. Ganu ceļš jau nobeidzās, vārti klāt. Fricis steidzās attaisīt vārtus.

Ieejot sētā, Frici pārņēma patīkama sajūta. Viņam patika dzīvot mājās, kuras bija labi koptas. Tādas bija Ozoli. Izņemot lielākās ēkas un grantētos lielos ceļus, kas bija Arnolda darbs, cits

nekas te neatšķirās no Bangām. Abi zēni bija lieli draugi, bet viņi bija arī strādīgi un čakli un darbā viens otram deva vērtīgus padomus. Bangu Fricis savas mājas apkārtnes un iekšienes izdaiļošanas darbā nebija strādājis daudz mazāk par Ozolu Arnoldu. —

Apmēram pēc desmit minūtēm Arnolds iznāca no istabas. Viņam bija atļauja no mātes.

„Vai zini ko, Arnold," Fricis iesāka, kad viņi abi bija drošā vietā, kur tos neviens nedzirdēja un neredzēja. „Es šodien ganīdams upmalā..."

„Vai tu upmalā gani?" Arnolds jautāja.

„Jā. Ganīdams upmalā es uzgāju plostu..."

„Plostu?" Arnolds atkal iesaucās. „Vai patiesi?"

„Jā. Tikai mazs... Varbūt, ja mēs salabojam, tad varam abi divi ar to braukt un tā ganīt!"

„Salabot? Vai tad viņš jāsalabo?" Arnolds ziņkārīgi jautāja.

„Jā. Baļķi ir ļoti labi, vajaga tikai paņemt kādas desmit labas naglas. Un var paņemt arī kādas desmit vai piecpadsmit mazākas naglas, ja uz plosta gribam rīkot kādu labierīcību. Dēļi tur palikuši no agrākās zāģēšanas. Plosts patlaban ir uz sēkļa. Un mums tur būs dūšīgi ko rauties, kamēr dabūsim to zemē."

„Tad jau labi, kad mums ganos būs tādi jaukumi," Arnolds noteica.

Arnolds aizgāja pēc naglām, bet Fricis palika turpat, apskatīdams Ozolu sētu un ēkas.

Kad pulkstenis bija trīs, abi zēni, paklusu runādami, lēni devās uz Bangām. Aizejot viņi bija jautri, bet ne viens, ne otrs no tiem ceļā nebija padomājis, kur un kādi tie atgriezīsies atpakaļ. —

Ceļā viņi pa gabalu redzēja, ka Bangu sētvidus bija kā izmiris. Tā tad draugiem vēl bija laika diezgan. „Nu, nekas," viņi sprieda, „jo ilgāk, jo labāk."

Beidzot brīdis pienāca. Abi zēni dzina izlaistās govis uz priekšu. Lai gan viņi gāja parastā darbā, tomēr viņi iekšēji izskatījās citādi nekā citreiz. Viņu sirdīs slēpās prieks. Tā cēlonis bija Friča uzietais plosts.

Lai gan šodien ganāmpulku pārvaldīja divi gani, tomēr abiem bija liela raušanās. Nezin, kā būtu gājis Fricim vienam? Abi zēni nosvīduši dzinās pa krūmiem un mežiem govīm pakaļ, kuŗas karstajā laikā nebija piedabūjamas iet pa ceļu. Arī upmalā tiem negāja labāk. Govis sākumā krūmos vien līda. Ilgu laiku zēni plostu nedabūja redzēt pat no tālienes. Kad govis kļuva mierīgākas, viņi padzina tās uz plosta pusi.

„Tad paņemsim tūlīt arī dēļus, jo mēs vairs nenāksim atpakaļ", Fricis deva padomu.

„Jā, to var", Arnolds noteica.

Zēni paņēma dēļus un vilka uz upmalu. Govis apstājās un mierīgas sāka ēst.

„Nu mums būs miers," Fricis priecājās, „nu tik žigli pie darba!"

Tikuši pie plosta, zēni nosvieda dēļus, ka dubļi vien nošķīda. Arnolds bija ļoti ziņkārīgs: viņš jau bija uzlocījis bikses un brida pie saliņas. Piebridis, uzlocīja krekla piedurknes un taisījās viens pats novilkt plostu.

„Nu velc tik vien!" Fricis piebrienot sacīja.

Izrādījās, ka plosts nebija tik viegli nodabūjams. Abiem pietika diezgan ko mocīties, līdz plostu piestūma pie malas. Abi bija nosvīduši un dubļaini.

Jaunie plostnieki sasita savu plostu, šķirbas aizsita ar dēļiem un pagatavoja divus sēdekļus. Tagad tas bija braukšanai noderīgs.

„Nu, Arnold, pagādā tu stumjamos kokus, es iešu apraudzīt savu armiju," Fricis teica un aizgāja pie govīm. Arnolds pa to laiku pagādāja vienu resnu mietu. Tas būtu enkurs. Bez tam divus stumjamos kokus un vienu dēli stūres vietā.

Zēni izmēģināja plostu pa vienam, tad pa diviem. Gāja pavisam labi.

„Es būšu kapteinis," Fricis sacīja „un tu stūrmanis." Abi priekšlikumu pieņēma.

„Aiziet!" Fricis komandēja. Arnolds iestūmās, nosēdās ar plato dēli pakaļgalā, bet Fricis, uz sava sēdekļa uzkāpis,

vēroja ceļu. Piepeši viņš iesaucās: „Celms zem ūdens! Uz labo!“ Viņš pats stūma, ko spēja. Tomēr stiprā straume nesa plostu kā spalviņu uz celmu. Tad viņš ar manāmām bailēm ieraudzīja, ka aiz zemūdens celma bija vēl daudz sīku žagaru un koks ar visiem zariem. Ūdens mutuļoja kā katlā, jo te bija apmēram divi metri dziļš.

„Noturēt! Uz labo!“ Fricis kliedza, ko spēja. „Ko tu ne...“ Viņš pakrita no spējā drāziena uz celma. Tad viņš itkā miegā dzirdēja ārkārtīgi skaļu kliedzienu: „Palīdzi! Palīdzi, es slīkstu!“

Vēl viens kliedziens, un viņš būtu nogrimis, ja Fricis neşaķertu to aiz matiem un tā neturētu virs ūdens

Fricis zibeņātrumā piecēlās un apgriezās. Starp plostu un celmu iespiests gulēja Arnolds, ar vienu roku pieķēries pie plosta. Viņam nāca ūdens mutē. Vēl viens kliedziens, un viņš būtu nogrimis, ja Fricis nesaķertu to aiz matiem un tā neturētu viņu virs ūdens.

„Palīgā! Palīgā!“ arī Fricis sauca. Viņš nevarēja dabūt Arnoldu uz plosta, jo stiprā straume spieda to tieši virsū celmam. Arī Fricis taisījās pagurt. Tad viens atspēriens, viens vienīgs rāviens no Friča rokām, un plosta viens sāns nogrima ūdenī un kliedziens atskanēja no jauna. Tad viss apklusa. Plosts gar baļķa malu reizēm aizķerdamies, slīdēja uz leju pavisam lēni un mierīgi. Plosta priekšgala šķērskoks bija pārlauzts, bet uz pakaļgala bāli, slapji un mierīgi gulēja divi zēni.

* * *

Arnoldam likās, itkā nočīkstētu durvis. Viņš atvēra gurdos plakstiņus. Jā, te iekšā kāds bija bijis, jo uz galda gulēja pusgatavs ābols. Viņš itkā nevarībai pretī turēdamies, atsedza segu un piecēlās. Vaigos varēja redzēt, ka esošais bālums ir nedabīgs un tas radies no kādas slimības. Jā, patiesi, tā arī bija. Jau pusotru nedēļu viņš te gulēja. Kāpēc? Viņa domas bija izklaidīgas un viņš ar varu tās gribēja sakopot.

Pirms pusotras nedēļas viņus abus ar Frici mežsargs atradis straumē uz plosta. Fricis jau bija atguvis samaņu un visādi pūlējās Arnoldu atdzīvināt. Arī viņš tomēr vēl bija tā noguris un vienaldzīgs, ka katru brīdi varēja nokrist no plosta. Mežsargs plostu noķēris un atdevis zēnus vecākiem. Govis pa to laiku bija izklīdušas uz visām pusēm. Kad tikuši mājās, Fricis noguris tūliņ aizmidzis un pieceldamies bijis sveiks un vesels. Bet Arnolds gulēja vēl visu šo laiku.

Domas atkal izklīda, un Arnolds apskatījās visapkārt. Tad viņš ieraudzīja ābolu. Lēni piegājis pie galdiņa, viņš paņēma to. Bet tur par brīnumu viņš atrada arī kādu zīmīti. Vai ābolu kāds būtu sūtījis? Lēnām viņš attina zīmīti un lasīja: „Drīzu izveseļošanos! Sirsnīgs sveiciens! Fricis.“

„Kā viņš par mani rūpējas! Nekad es to neaizmirsīšu!“ Arnolds čukstēja. Tad viņš kāri apēda ābolu. „Droši vien viņš te uzturas,“ viņš vēl nodomāja. Tad, kautko iedomādamies, sameklēja zīmuli un papīru. Drebošiem pirkstiem viņš rakstīja: „Sirsnīgs paldies! Būšu drīz vesels. Tevi sveicina Arnolds.“ Zīmīti viņš salocīja un nolika taī pašā vietā, uz galda. Tad viņš nolikās atkal gultā un iegrima spirdzinošā miegā.

Kuplais dūms (Beigas)

KALNIETIS

Parasti brālis kautkur sarausa dažas čupas smilšu (labības kaudzes). Tad viņš nāca pie mums ar Robi un lūdza, vai nevarētu arī viņam izkult labību. Labs ir! Un mēs sākām čukāt un braukt uz kaudzēm.

Robis vilka dampi un līdz ar to arī mašīnu. Es gāju dampim iepakaļus un vienmēr čukāju, reizu pa reizei iemezdams čakārnam zināmā spraugā pa smilšu saujai malkas vietā. Kad Robis velkot bija piekusis, tad viņš deva norunātu zīmi. Es tūliņ sāku čukāt lēnāk un lēnāk, kamēr dampis apstājās.

„Jāizsmērē!" es lietpratēja balsī noteicu un tūliņ paķēru pudeli ar ūdeni no mašīnas, kur tā braucot tika glabāta, un no tās uzlēju dažās vietās uz celma ūdeni. Pametu arī acis uz „grēdu glāzi" (mums tur bija pakavs). Ja, ūdeni arī katlā vajadzēja. No tās pašas pudeles atkal zināmā spraugā tecināju ūdeni, pie kam čukāju viegli, kā jau kad lokomobīlei nav jāiet, bet jāiepumpē tikai ūdens.

Kad piebraucām pie kaudzēm, tad notika mašīnas uzstādīšana. Kūlējs tika nogādāts dampja priekšā un savienots ar to, siksnas vietā bija aukliņa. Nu sākās kulšana. Brālis iesēdās kastē. Kad es pie dampja sāku čukāt, šis atkal sāka rūkt: amma, ammā, ammā, ammā..., atdarinādams kuļammašīnas rūkšanu gan tukšā ejot, gan arī tās rīstīšanos, kad ielaists kāds lielāks labības kūlis. Kad mašīnas gaita bija sasniegusi vajadzīgo ātrumu, tad es īsi iesvilpos. Tūliņ brālis ar sauju sāka grābt smiltis no kaudzes vienā pusē un bēra tās atkal otrā pusē mašīnai līdzās.

«Jāizsmērē!» es lietpratēja balsī noteicu un tūliņ paķēru pudeli...

Dažreiz gadījās, ka vai nu braukšanas vai kulšanas laikā govis gāja nedarbos. Ja braucām, tad Robis deva zīmi apstāties.

„Aizej nu, mašīnista kungs, atdzen tās govis," viņš, pazemīgs izlikdamies, teica.

Tāda manis godināšana par mašīnistu man varen patika, un par to es būtu daudz ko vēl citu izdarījis, ne tikai aizskrējis pēc govīm. Viens, divi, — un es atkal biju ar govīm atpakaļ, un darbs varēja turpināties.

Turpretim, ja cūkas bija jāatgriež, tad es atkal teicu brālim, lai viņš iet.

Robim par dampja vilkšanu bija jādod āboli. Tos tad viņš kāri tiesāja, kamēr mēs ar brāli ņēmāmies kuldami un rūkdami. Rudens nāca arvien tuvāk un tuvāk, un līdz ar viņu arī jauna izklaidēšanās, jauni prieki un bēdas. Tā mēs sākām kult aizvien retāk un retāk, kamēr mūsu dampis mierīgi palika guļot purvmalā, un, varbūt, kāda kalpu sieva ar viņu sen jau izvārījusi garžīgu pusdienu.

Kādu dienu, celdamies no pusdienas galda, Robis man meta ar acīm, lai es viņam sekoju. Izgājām pagalmā.

„Kas ir?" es paklusu jautāju.

„Pagaidi tepat!" Robis tāpat klusu atteica, uz mani nemaz nepaskatīdamies.

Viņš aizgāja uz gubeni un atgriezās ar nesamo deķi. Iedams uz sakņu dārzu man garām, viņš atkal pameta man ar galvu. Abi gājām uz runkuļiem. Lauka malā Robis izklāja deķi zemē un pats ķērās pie lapu šķīšanas.

„Nu, kas tev ir? Ko tu mani sauci?" es kļuvu nepacietīgs.

„Palīdzi man piešķīt lapas, tad redzēsi!“

Mana ziņkāre bija tik liela, ka es, bez vārda runas, sāku plūkt lapas no runkuļiem. Drīz arī nasta bija pilna, un mēs to aiznesām uz lapu kapājamo sili pie kūts, kur to sabērām.

„Palīdzi man vēl sakapāt, tad iesim uz riju!“ Robis, ņemdams kapājamo dzelzi un viltīgi man pamirkšķinādams ar acīm, vedināja.

Ko darīt? Ņēmu otru dzelzi rokās un sāku kapāt. Jo slapjāka tika mugura, jo vairāk sevī Robi lādēju.

Beidzot lapas bija sakapātas. Nometuši kapājamās dzelzis, paslepšus aizlavījāmies aiz kūts, tad, slapstīdamies gar zedeņu sētu, uz riju. Pa mazu durvju spraudziņu ielīdām piedarbā. Es paliku pie durvīm, baigi vērdamies piedarba tumšajos kaktos, bet Robis devās tālāk un nozuda tumsā. Tūliņ viņš atgriezās ar vīstoklīti rokā.

„Visi lielie pīpē, vai tad arī mēs reiz nevaram uzvilkt kuplu dūmu!“ viņš, papīra vīstoklīti rādīdams, klusu čukstēja.

„Kas tev tur ir?“

„Tabaka!“

„Kur tu to ņēmi?“

„Šorīt brauca brālis gaŗām, un es viņam paprasīju.“

„Hm!“

Uz brīdi man likās, ka tas, ko Robis grib darīt, ir liels noziegums, un tā nevajadzētu darīt.

„Ko nu tur krimšķini, nāc, iesim rijā!“

Un, nenogaidījis manu atbildi, viņš jau devās uz rijas durvīm. Pēc neilgas vilcināšanās es viņam sekoju.

Rija bija tumša. Tikai vienā kaktā, kur bija krāsns, gailējās maza uguntiņa. Ieejot rijā, pretim sitās suta no tikko sasērtās labības. Tumsā es uzgrūdos uz kādas labības čupas un pakritu. Piecēlos un sāku līst uz sienmalu. Gramstīdamies gar sienām, beidzot nokļuvu krāsns priekšā, kur Robis jau sēdēja.

Viņš pašlaik avīzes lapiņā tina vīšķi tabakas. Kad bija uztīts resns rungālis, viņš to ar savu plato mēli aplaizīja, lai papīrs turētos kopā, un tad, pats lielīgi iesmiedamies, to iesprauda mutē. Paņēmis uz skaidiņas mazu oglīti, viņš dūli aizdedzināja.

Atgāzies pret krāsns stūri, Robis laida kuplus dūmus, reizu pa reizei tālu nospļaudamies.

„Eh, kur labs!“ viņš lielīja. — „Es tev ar' uztīšu!“

Iekārdināts no Roba rīcības, es daudz neko nepretojos, un drīz dūlis kūpēja arī man mutē. Tomēr ne es pratu savu dūli tik lepni saturēt kā Robis, ne arī man nāca no tā tik kupls dūms.

„Ko tu tur plakšini ar lūpām?“ Robis mani pamācīja, — „Velc dūmus labi dziļi krūtīs!“

Es arī tā mēģināju darīt. Tūliņ arī vesela šalts dūmu iedrāzās man rīklē un draudēja mani vai nosmacēt. Uznāca briesmīgs kāsus, kas apstājās tikai pēc laba brīža.

Klepojot dūlis man bija iekritis krāsns priekšā pelnos un nebija vairs lietojams. Robis man steidzās tīt jaunu, bet es vairs negribēju pieņemt.

„Muļķi, ko tu rāvi dūmus tik ātri?“ viņš bārās, — „Vajaga lēnām ievilkt!“

Saņēmu dūšu un mēģināju no jauna. Ja, gāja labi. Katru dūmu centos vilkt lēni, bet labi dziļi.

Robis pirmo dūli jau bija nopīpojis un uztina atkal sev jaunu. Atlikušo tabaku

Robis laida kuplus dūmus...

viņš rūpīgi savīstīja papīrī un deva man, lai es iebāžot kabatā un ņemot līdz uz ganiem, viņam kabatas esot cauras, ka neizkrītot.

Bet tad ar mani notika nelaime...

Papriekš acupriekšā sāka lēkāt zili un sarkani riņķīši. Tad jutu, itkā kāda neredzama vara sāk mani celt arvien augstāk un augstāk, bet tad uzreiz es atkal kritu itkā bezdibenī, un savādas, nepatīkamas tirpoņas man skrēja cauri visai miesai. Pēc tam visa rija sāka griezties riņķī, no sākuma lēni, bet tad aizvien ātrāk un ātrāk.

Jutu, ka nebūs vairs labi. Itkā kāds kumoss kaklā cēlās arvien augstāk. Sāka raustīt arī žagi.

„Vai tev nelabi?" Robis, laikam kaut ko manīdams, ievaicājās.

„Jā—ā!"

Itkā vaids izlauzās no manām krūtīm.

„Nu tad nāc aiz rijas!"

Robis vilka mani uz rijas lodziņu, ko tas atrāva vaļā, un lika man pa to kāpt laukā.

Spēka vairs nebija. Tikai ar mokām izrausos pa šauro lodziņu. Tūliņ muguru man pārklāja auksti sviedri, un es nespēkā pakritu zālē...

Likās, ka manas mokas vilkās bezgala ilgi. Jutu, ka iekšas bija pilnīgi iztīrītas no pusdienas labumiem, tomēr krampji kā nestāja, tā nestāja. Jo iekšas kļuva tīrākas, jo grūtāki kļuva.

„Bet vai tik es nemirstu?" piepeši man iešāvās prātā.

Mani pārņēma neizsakāmas bailes. Ar mokām pacēlu galvu un apskatījos. Roba vairs nebija. Jutos tik atstāts, vientuļš un nelaimīgs, ka sāku raudāt. Asaras straumēm lija pār vaigiem, un es tās slaucīju ar delnām un piedurkni.

Beidzot mēģināju celties. Ar lielām grūtībām tas arī izdevās. Streipuļodams kā piedzēris, vilkos uz māju.

„Ūja! kur tad tu biji un kāds tu izskaties?" mamma, mani ieraudzījusi, izsaucās. — „Nāc un pats ar' paskaties spogulī!"

Ak tu šausmas! Seja man bija ar kvēpiem kā morim (rokas es biju, pa riju ložņājot, nosmērējis ar kvēpiem, ko raudot, biju uzziedis atkal sejai). Vietām, kur bija tecējušas asaras, bija baltas svītras.

„Kur tu biji?" mamma atkārtoja.

„Puisis sacīja, lai es rijas krāsnij uzmetot vēl malku, un tur bija tik daudz dūmu!" es meloju.

Pats es virzījos uz durvju pusi, baidīdamies, ka pie stingrākas pratināšanas nesapinos savos melos. Mamma arī, laikam, noticēja un nekā vairāk netaujāja.

Visu cēlienu staigāju cūkām līdz ne dzīvs, ne miris. Lādēju Robi, sevi un „kuplo dūmu". Zvērēju nekad vairs nepīpot. Vakarā negāju ne pie galda, ne arī meklēju, kur brālis un Robis, bet vilkos tūliņ gultiņā. Sāpēja galva. Visi kauli bija kā salauzti, bez tam uz sirdsapziņas gūlās kaut kas smags, nepatīkams.

Pēc tam pagāja vairākas dienas. Netīšām biju uzrāvis svārku piedurkni. Māte, pie galda sēdēdama, to lāpīja. Mēs ar brāli istabas kaktā no dažādiem klucīšiem cēlām mājas.

„Janci, panāc šurp!" piepeši mamma sauca.

Es pacēlu acis un ieraudzīju, ka viņai rokā Roba tabakas vīstolītis, ko es biju piemirsis izsviest no kabatas. Jutu, ka asinis man apstājas ritēt.

„Nāc, nāc!" māte mudināja.

Kājas man bija kā svina pielietas, kad tuvojos galdam, pie kura sēdēja māte.

„Kas šitais te tev ir?" viņa jautāja, grūzdama man tabakas vīstokli zem deguna. — „Ak šitā tu man dari? Tu ložņā pa riju pīpēdams? Nu, nāks vakarā mājā tēvs, tad es tam visu izstāstīšu, lai tevi kārtīgi nosiksno! Tūliņ ej kaktā!"

Nelīdzēja asaras, nelīdzēja lūgšanās. Kā noziedznieks, nodurtu galvu un sāpošu sirdi, līdu tumšajā kaktā.

„Vai patiešām viena nedarba dēļ tik daudz jācieš," es, asaras slaucīdams, domāju, — „jau tā dēļ esmu nāvei acīs skatījies, nu tupu kaktā, bet nāks vakarā mājās tēvs, un tas atkal liks siksnai dejot pa maniem pleciem?"

Un es vēlējos jo drīzāk kļūt liels un spēcīgs un pats atbildēt tā par saviem labiem, tā sliktiem darbiem.

Jaunais Fu (Turpinājums)

ELIZABETE FOREMAN-LEVIS

7. nodaļa

Sērgas velns.

Vasarā dzīve kļuva daudz grūtāka. Hunkingas ielās saule nežēlīgi dedzināja nedēļām ilgi. Fu Be Be bija atkal bez darba, un katra atsevišķa kapara naudas gabala izdošana tapa ilgi pārlikta un pārdomāta. Arī darbnīcā nebija viegli. Jaunais Fu un mazais Li nogura un nopūlējās, ēzē temperatūru uzturot vienādā augstumā. Arī izsūtāmo gājieni nedeva viņiem nekāda atvieglojuma. Saule dedzināja tikpat nežēlīgi kā ogļu liesmas. Visi ļaudis bija kļuvuši nervozi. Uztraucās par tādiem sīkumiem, kuŗus vēsākā laikā pat ievērojuši nebūtu.

Pilsētā runāja par sērgas briesmām. Un tas nozīmēja, ka svešzemnieki šinī gada laikā neēda gaļu. Par šādu neprātu jaunais Fu pats pie sevis tikai pasmaidīja. Kas gan dzīvniekiem daļas ar kolēru? Tas jau bija vēl neprātīgāki nekā Fu Be Be apgalvojumi, ka pie visas šīs slimības vainīgs esot vienīgi velns. Vajadzētu tikai viņam, jaunajam Fu, nolikt priekšā krietnu cūkas cepeti, tad viņš pats pierādītu, cik šāda ticība bija maldīga. Un velni, un pūķi, no tiem dienu no dienas viņš mazāk baidījās.

Taču kādu rītu darbnīcā iztrūka Džens. Ap pusdienas laiku Tangs, nopietnu vaigu, ienāca darbnīcā un paziņoja, ka Džens miris. Stāstīja, ka kādās viesībās pie sava kaimiņa viņš bagātīgi esot paēdis. Kaimiņš audzēja cūkas, un kad pēkšņi viena esot saslimusi, tā nokauta un gaļa iesālīta. Lielākā daļa gan tikusi pārdota, bet tādi izmeklēti gabaliņi paturēti sev un saviem labākajiem draugiem, starp kuŗiem bijis arī Džens.

Darbnīcu pārņēma dziļš klusums, jo Dženu visi labprāt ieredzēja.

Pēc brīža jaunais Fu jautāja: „Vai tas taisnība, ka no sliktas gaļas var dabūt kolēru?“

Bija dažādi spriedumi un dažādi uzskati. Tangs beidzot paskaidroja: „Es neesmu ārsts. Es nezinu. Bet patiesība ir tā, ka Džens ir ēdis slimas cūkas gaļu un nav vairs mūsu vidū. Domu, ka karstā laikā slikta gaļa ir bīstama, to jau še mūsu zemē ir ienesuši ārzemnieki. Ka viņi daudzējādā ziņā ir muļķi, tas mums visiem zināms, tak, cik tālu tas attiecināms uz dziedināšanu, šķiet, viņi zin daudz vairāk par mums. Esmu dzirdējis, ka Pekinā esot kāda liela skola, kur arī mūsu ļaudis mācoties medicīnu pēc ārzemnieku parauga. Saprotams, es personīgi ārstiem daudz neticu, vienalga no kurienes tie nāktu.

Visās tanīs briesmās, kas piemeklēja Hunkingu, Džena nāve drīz aizmirsās. Kolērai sekoja tīfs, un Fu Be Be katru dienu nesa upuŗa dāvanas dieviem, izlūgdamās veselību sev un savam dēlam. Tas jau bija pierasts, ka šinī karstajā vasaras laikā aizgāja bojā liels vairums zīdaiņu, bet tagad nāve ņēma pretī katru vecumu. Tēvi, mātes, bērni un sirmgalvji, visi tika aizsaukti uz viņu sauli vienā laikā. Bēŗu gājieni aizsprostoja ielas, un gandrīz aiz katriem vārtiem bija dzirdami mirēju vaidi.

Izņemot slimnīcu kalpotājus, visi ārzemnieki bija izbraukuši kalnos. Jaunajam Fu kādu dienu bija jāaiziet līdz upei un pārcēlējam jānodod sainis. Ilgu pilnu skatu zēns vērās pāri uz otru krastu. Cik labi bija toreiz — Jaunā gadā! Vasaras svētkos arī Fu Be Be bija aizbraukusi pie saviem radiem. Nekad viņa nebija tik priecīga kā todien, kad pārbrauca mājās. Dienām ilgi stāstīja un runāja par to vien, cik augšā, kalnos esot svaigs un labs gaiss. Visapkārt dziedot putni. Un no šī laika viņai radās doma, kādreiz izbraukt pie radiem uz ilgāku laiku.

Zēns devās atpakaļ uz darbnīcu. Un ejot viņam prātā atausa jo skaidri šī mātes doma. Vēl šinī pašā vakarā viņš par to runās.

„Tagad ir īstais acumirklis, lai tu brauktu ciemos pie saviem radiem," Fu teica mātei.

„Lai tevi atstātu vienu sērgas velnam?"

Jaunais Fu pasmējās: „Gudri ļaudis šiem velniem netic."

„Arī gudrie ļaudis tāpat mirst kā visi muļķi." — Un kad zēns no jauna gribēja ko iebilst, māte tam stingri noliedza: „Neviena vārda vairs par to. Tu esi kļuvis pilnīgi neprātīgs, ar savu valodu kaitinādams garus."

Dēls klusēja, un māte palika, kur bija. Viņa nebrauca prom.

Zinātnieka Vanga istabā karstums bija neciešams. Tiklīdz vecajam kungam bija laiks, viņš kāpa lejā un uzturējās pie mājas durvīm. Bet kādu vakaru viņa tur vairs nebija.

„Ej augšā," Fu Be Be mudināja „un paraugies, kā cienījamam vīram klājas. Jau kopš vairākām dienām viņa sejā bija manāmas slimības pēdas. Šis laiks veciem cilvēkiem nav mazāk bīstams kā bērniem."

Jaunais Fu, pats līdz nāvei noguris, kāpa pa trepēm augšup. Vangs gulēja savā koka lāviņā. Kad Fu pienāca pie guļuvietas un jautāja: „Kungs, vai jūs esat slims?" viņš lēnām atvēra acis.

„Man nekas nesāp, esmu tikai ļoti noguris un gribu gulēt."

Pēc šīm ziņām Fu Be Be domīgi staipīja lūpas. „Pagaidi. Mana māte zināja kādu zāļu tējas recepti, kas labi līdz tik lielam nogurumam." Viņa piegāja pie kamīna un izvilka no paslēptuves naudas gabalu. „Steidzies uz aptieku."

Aptiekā Fu uzmanīgi vēroja vecu vīru, kas sagatavoja zāles. Spirtā preparētas ķirzakas un čūskas viņam še likās kā dzīvas. Pie plauktiem bija piekārti diegi, kuros šūpojās vaboles un zirnekļi. Garos plauktos stāvēja neskaitāmas burkas ar lieliem uzrakstiem. Dažus no tiem Fu varēja pat izlasīt.

Kad zēns jau bija izgājis uz ielas un tikko pagriezās ap stūri, tam pretī nāca māte un jau pa gabalu sniedzās pēc zālēm, lai tikai iespējami ātrāk varētu tās sagatavot. Kad virums jau bija nedaudz atdzisis, Fu to uznesa augšā un, būdams pārliecināts par šo zāļu derīgumu, pret Vanga gribu lēja ar kaļotīti brūno dzērienu tam mutē. Tad, paņēmis kādu drānas gabalu, viņš nolikās gulēt turpat Vangam līdzās.

Ap pusnakti Vangs atmodās. „Ko jūs še meklējat?" viņš jautāja.

„Es jums biju vajadzīgs. Kā jūs tagad jūtaties?"

„Labāk kā vakar un aizvakar. Jūs esat ļoti labi pret mani."

„Par to nav vērts pat runāt. Bet nu guļat, cienījamais skolotāj, es palikšu pie jums."

Jau diena bija sākusies, kad zēnu uzmodināja atkārtoti klauvējieni. Mātes balss mudināja: „Tagad pasteidzies."

Norūpējies piebilda Vangs: „Jūsu meistars jūs tagad nobārs, un es būšu tas vainīgais."

Zēns iesmējās. „Esat bez rūpēm," pārliecinoši viņš nomierināja savu skolotāju. „Vakarā es atkal atnākšu pie jums. Līdz tam laikam atpūšaties."

Jaunais Fu nezaudēja vairs ne mirkli laika. Kā no lielgabala izšauts, viņš skrēja uz darbnīcu.

Kaparkalējs viņu saņēma ar īgnu seju: „Vai tu kāds priesteris esi, ka tev tikdaudz vaļas."

Jaunais Fu padevīgi nolieca galvu: „Man ļoti žēl, ka es esmu nokavējies, bet mans skolotājs, kas dzīvo augšējā stāvā, vakar vakarā saslima. Es paliku pie viņa un šorīt aizgulējos."

Tanga acīs modās interese: „Skolotājs! Kā tad tu ar skolotāju esi sadraudzējies?"

„Pašā pirmajā vakarā Hunkingā viņš mani laipni uzrunāja. Vēlāk teica, lai es ejot pie viņa grāmatās mācīties," zēna balss kļuva klusāka un teikums palika nenobeigts. Tā bija pirmā reize, kad veikalā viņš runāja par savu mācīšanos.

„Vai tu ar to gribi teikt, ka pie kāda skolotāja mācies rakstu zīmes?"

„Jā, katru vakaru tikai nedaudzas."

Meistars pēkšņi paņēma kādu avīzes lapu: „Izlasi to!"

Jaunais Fu izmeklēja kādu īsu rakstiņu par vietējās dzīves notikumiem un lēnām to lasīja. Divas reizes viņam nācās sastapties ar vārdiem, kuŗus viņš nezināja, bet Tangs, kas visu laiku viņam raudzījās pār plecu, palīdzēja tikt tālāk. Mazais Dēns, kas nejauši bija ienācis istabā, palika stāvam ar atvērtu muti.

Jaunais Fu bija galā, un Tangs pievērsās otram zēnam: „Ko tu vēlies?"

„Kāds mandarīns jūs gaida veikalā."

„Saki viņam, ka es tūliņ iešu."

Dēns nozuda. Jaunais Fu attapās, ka viņam rokas dreb uztraukumā par šo pēkšņo pārbaudi un viņš bikli paskatījās Tangā.

„Kas tas ir par skolotāju un kur tu ņem naudu ko viņam samaksāt?"

„Viņa augsti cienījamais vārds ir Vangs un viņš no manis neprasa nekā."

„Nekā? Tad tu patiesi esi debesu mīlulis, jo šis skolotājs tevi ir labi mācījis. Bet par to mēs vēl parunāsim."

Tangs ir apmierināts, — zēns sacīja pats sev, kamēr meistars gāja jau uz durvīm. Par nokavēšanos bāriena vietā viņš tagad bija saņēmis uzslavu. Pamazām viņš pats sāka ticēt tam, ko Tangs tikko bija teicis. Tik tiešām viņš bija dievu mīlulis.

Pie pusdienas maltītes mazais Dēns notikušo pastāstīja visiem. „Kā jūtas mūsu mācītais skolēns savās stundās?" jautāja viņš un palocījās Fu priekšā.

Mācekļi jautājoši saskatījās, un mazais Dēns apmierināja viņu ziņkārību, visu notikumu, kuŗu viņš iepriekš bija redzējis, kad Fu lasīja avīzi, dzīvi atdarinādams. Viens, divi cilvēki iesmējās, tak vecais Tsu Dēnu pārtrauca: „Kaut tu reizi kļūtu saprātīgāks un prastu arī kaut ko citu darīt, nekā tikai gānīties. Tikai muļķis nopūlas sev padotos nonievāt."

Jaunais Fu aukstasinīgi piegāja pie bļodas un ielika ēdienu savā trauciņā. Vangam bija taisnība: „Visās grūtībās klusēšana ir tā labākā." Viņš nebija teicis neviena vārda un nu visi apstākļi runāja viņam par labu.

Mazais Li, kas sēdēja turpat līdzās, pievirzījās tuvāk un klusu iečukstēja jaunajam Fu ausī: „Tādēļ, laikam, tevi vairs neinteresē vēstuļu rakstītājs, kas sēž pie ārzemnieku baznīcas?"

Fu pamāja ar galvu.

„Bet tu man nekad nepateici īsto iemeslu."

„Es jau gribēju, bet —"

Apmulsusi un nokaunējusies nāca atbilde: „Es jau saprotu. Es būtu izpļāpājies un citi jau to nedrīkstēja zināt."

Jaunais Fu paņēma no sava trauka to labāko kumosu un ielika to mazajam Li mutē. „Esi mierīgs. Tā tevī ir ļoti maza kļūda, un skolotājs Vangs saka: „Arī tiem gudrākajiem cilvēkiem ir savas vājības."

Nākošā dienā Fu bija izdevība mazajam Li no jauna pierādīt savu draudzību. Gadījās tā, ka Li, uzturot uguni ēzē, pēkšņi saļima un nokrita uz grīdas. Jaunais Fu sauca pēc palīdzības un pats steidzās pie drauga, kas nekustīgi gulēja zemē. Cauri āmuru dunoņai Lu bija dzirdējis saucienu un piesteidzās. Abi viņi pacēla sīko ķermenīti un pārnesa to veikala stūrī uz vēsāku vietu.

Uz īsu brīdi apstājās visi darbi. Lu aizsūtīja Dēnu uz tuvāko tējnīcu pēc karstas tējas un uzmanīgi lēja šo dzīvinātāju dzērienu zēna pelēku lūpu ierāmētajā mutē. Fu bija pārliecināts, ka viņa draugs jau ir miris. Ak, kaut jel Tangs būtu bijis še!

Kā saukts durvīs parādījās meistars. Pametis skatu uz saslimušo zēnu, viņš lika atnest svaigu ūdeni un baltu drānu. Viņš mazgāja zēnam galvu un roku locītavas. Pagāja labs brīdis, kamēr mazais Li sakustējās un lēni atvēra acis. Lu viņam tūliņ pavēlēja: „Dzer!"

Li paklausīja un Lu viņu pierunāja, līdz tase bija tukša.

Mazais Li atvēra acis un atkal tās aizvēra. Divas lielas, karstas asaras noritēja viņam pār vaigiem. „Māmiņ!" viņš čukstēja.

Tangs, visu saprazdams, pasmaidīja: „Tiklīdz tu būsi spēcīgāks, nesēji tevi aiznesīs pie viņas," meisters apsolīja.

„Vai es drīkstu viņu pavadīt?" jautāja Fu.

„Kāpēc tad tieši tu?"

Tāpēc, ka mēs esam draugi." Satraukumā jaunajam Fu aprāvās balss. Viņš čukstēja: „Es jau domāju, ka viņš ir miris."

„Nebaidies. Pūķis jaunību tik ātri nepanāk, kaut gan šis laiks ir patiesi nāvējošs laiks."

Visi atgriezās atkal pie darba. Vēlāk Tangs parūpējās, lai divi jaunekļi Li aiznes uz mājām. Tur pretī viņam iznāca kāda sieviete. Ieraudzījusi Li, viņa neapvaldīti iesaucās: „Kas gan ir noticis?"

Mazais Li pūlējās atbildēt, bet viņa pavadonis atbildi ņēma savā ziņā: „Jūsu dēls ir saslimis, jo viņš pārāk ilgi bija strādājis pie ēzes. Tagad viņam klājas jau daudz labāk. Viņš vēlējās redzēt jūs, savu māti, un kaparkalējs, pagādājis nesamo krēslu, lika mums zēnu še nogādāt. Jūs varat savu dēlu vēl arī rīt paturēt mājās, jo līdz rītam tas nebūs pilnīgi atpūties. Un meistars lika arī sacīt, ka stingra ēšana šinī gadījumā varētu tikai kaitēt. Dodiet viņam tikai zupu vai arī karstu tēju. Un ļaujat viņam krietni izgulēties."

Li māte palīdzēja zēnu ienest istabā un pie tam visu laiku rājās: „Astoņi bērni man ir dzimuši. Vai gan kaparkalējs domā, ka es nekā nesaprotu, ja viņš man dod še tādus priekšrakstus, kā man jārīkojas? Un tu, kuram vēl slapjums aiz ausīm, vai tevi māte nemaz nav mācījusi, ka bērni pieaugušiem nedod nekādus padomus?"

Jaunais Fu klusēja. Cik viņa bija īgna. Vēl vairāk neiecietības kā Fu Be Be. Mazais Li atvairīdams pacēla roku: „Labā māmiņ, lūdzu, lūdzu, nerāj tu Fu. Viņš ir mans labākais draugs." Tad noguris viņš savā guļu vietiņā pagriezās uz sienas pusi. Fu vēl reizi paspieda viņa drudžaini karsto roku un klusi izgāja no istabas.

Li otrā dienā vēl neatnāca darbā, un jaunais Fu, kas tagad katru vakaru pēc darba iegriezās arī pie sava drauga, varēja Tangam ziņot, ka Li nekustīgi guļot gultā un mocoties briesmīgās sāpēs, itkā viņš būtu paša velna apsēsts. Labo kāju viņš turot augšā, cieši savilktu pie sevis.

Beidzot arī Li māte atzina abu zēnu draudzību un uzticējās otra mācekļa rūpībai.

„Dievi ir sadusmoti, es esmu pret tiem nogrēkojusies, un nu viņi grib paņemt manu pirmdzimto. Varbūt, ka mēs varētu viņu vēl glābt, ja ataicinātu priesteri, bet mans vīrs to negrib pat dzirdēt. Viņš šaubās par to varu. Viņi saņemot tikai daudz naudas, bet nepadarot gluži nekā. Bet viņiem ir noslēpumaini un nepazīstami līdzekļi, ar kuriem tie var izdzīt velnu, un ja viņam izdotos zēnu atbrīvot, es pati savām rokām nopelnītu, ko samaksāt."

To jaunais Fu atstāstīja savam meistaram. Tangs uzmanīgi klausījās un savilka pierē dziļas grumbas. Pusdienas laikā viņš atgadījumu pārrunāja ar saviem strādniekiem. Viņš atzinās, ka pats ir palicis gluži bez padoma. Lu piemetināja, ka viņa draugs, kas uzticējies priesterim, esot atveseļojies.

Vecais Tsu savilka seju: „Ja, un mans svainis, kam priesters kvēlojošas adatas iedura miesā ,ar visu to nomira."

(Turpinājums sekos)

Pēc miltiem

PAULS SILS, 1050. Cēsu v. ģimn. mazp.

Kumeļu pakaviem lielceļu spēcīgi drupinot,
Lēni caur rudeņa vakariem siltiem
Vedējiem prātīgi kaļķīšus kūpinot,
Aizlīgo vezumi dzirnās pēc miltiem.

Kalngala spārngalus brāzmaini plivinot,
Dzirnas dūc ritmā maigi bez mitas
Pagalmā zvirbuļi ķīvīgi čivinot,
Malējus apsveic barā pie slitas.

Mirkli klust ļaudams mašīnu dārdiem,
Iznāk tiem pretim dzirnavnieks vēlīgs,
Vasaras ražību izteikdams vārdiem;
Mīļie, jums Radītājs šogad ir žēlīgs.

Agrīnās zvaigznes, kad mirgo jau gaisos,
Lēni caur rudeņa pusnakti siltu,
Vasaru aizvedot kūpošos maisos,
Vezumi pārrīb par gatuves tiltu.

Arī viņu paliek mazāk — mazpulku darbs vasarā

A. EGLĪTIS

Stārķu ligzda

Ilgi un laimīgi sava tēva pagastā varēs dzīvot tas, kas labu un taisnu vagu ars, kas pazīs un iemīļos savu tēva sētu, zemi, pagastu. Bez kārtējiem mazpulku darbu uzdevumiem šogad ikvienam mazpulku dalībniekam ir jauni pienākumi: piedalīties sava pagasta stārķu ligzdu skaitīšanā un augstākā un gaŗākā tilta reģistrēšanā. Šie darbi, kuŗu veikšanā šinī vasarā piedalīsies itin visi mūsu zemes mazpulki, visos pagastos un visās pilsētās, dos ļoti daudz jauna un ierosinoša pašiem darba darītājiem — mazpulku dalībniekiem un sagādās ļoti vērtīgu ziņu materiālu par visas mūsu zemes skaistākiem putniem un satiksmes drošību.

Stārķi jau no seniem laikiem, kā pie mums, tā arī citās zemēs, uzskata par skaistu, derīgu, pat svētu, mājai tuvu putnu, pat par laimīgas ģimenes prieka simbolu. Citās valstīs stārķu arvien paliek mazāk, arī pie mums šo skaisto putnu skaits samazinājies. Runā, ka stārķi mitinoties tikai tanīs mājās, kur dzīvojot labi cilvēki. Un taisnība šim teicienam jau būs kaut arī no tā, ka šis skaistais putns var dzīvot tikai cilvēku celtās un rīkotās ligzdās, kokos vai uz ēkām. Stārķi piešķiŗ saimniecībai zināmu skaistumu, svinīgumu, taču mums līdz šim nav nekādu ziņu par mūsu zemes stārķu ligzdu daudzumu, biežumu un rajoniem. Šovasar mazpulku dalībnieku savāktie skaitļi mums šos interesantos jautājumus noskaidros. Katrā pagastā viens mazpulks ir izraudzīts par ziņu savācēju un iesūtītāju LL kamerai Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļai, bet pie stārķu ligzdu un mazuļu skaitīšanas un reģistrēšanas ir jāpiedalās visiem mazpulku dalībniekiem. Un, liekas, ikvienam būs interesanti zināt, kuŗš tad mūsu zemē ir stārķiem bagātākais pagasts?

Augstākā un gaŗākā tilta atrašana un reģistrēšana savā pagastā stāv sakarā netikai ar sava pagasta labu pazīšanu vien, bet tai ir arī lielāka nozīme zemes drošības ziņā. Ikvienam pilsonim, un jo sevišķi mazpulku dalībniekam ir jāzina, kur viņa pagastā ir tādas vietas, ko kādā briesmu brīdī apdraudēt var ienaidnieki un kur sargi un palīgi ir vajadzīgi. No sava pagasta skatīšanas un iepazīšanas šinī vasarā nedrīkstētu atrauties neviens mazpulka dalībnieks, jo darba garīgais un praktiskais ieguvums ir svētīgs visai mūsu zemei.

Nedomājiet neviens, ka jums par Latviju nav jāatbild. Jo lai cik šauri arī jūsu pleci, drusku atbildības arī uz tiem gulstas. *Kārlis Ulmanis*

Jāuzsāk kultūraugu slimību vākšana sacensībai

Cand. rer. nat. A. ĶĪRULIS

Kultūraugu slimību vākšana un sakārtošana kollekcijā ir jauns sacensību veids, kas ļoti piemērots tieši mazpulku dalībniekiem. Tajā var piedalīties katrs, kam iespēja laiku pa laikam uzturēties dārzā vai druvās un novērot še audzējamos augus. Piedaloties sacensībā, var iegūt sev vai mazpulkam ļoti vērtīgas un praktiski noderīgas godalgas. Bet tas vēl nav viss. Līdz ar to mācās labāk pazīt lauku un dārzu kopēja ienaidniekus — augu slimības un to kaitīgo ietekmi, var pārliecināties par augu aizsardzības nepieciešamību. Drīz vien uz jums, mazpulku dalībnieki, gulsies atbildība par ražu lielumu un labumu: tad noderēs augu slimību pazīšana un tagad iegūtās zināšanas par to apkarošanu.

Sacensības noteikumi, godalgas, tāpat tuvāki norādījumi kultūraugu slimību vākšanai un sakārtošanai iespiesti iepriekšējā „Mazpulka" numurā. Rūpīgi izlasāt, pārdomājat, pārrunājat ar mazpulka vadību. Tad savācat žāvēšanai nepieciešamo avīžu papīru, izgatavojat augu žāvējamo spiedi un sākat paraugu vākšanu. Kaut lielais vairums kultūraugu slimību parādās jūlijā un it sevišķi augustā, diezgan daudzas var ievākt un sakārtot jau tagad.

Vispirms iegriežaties augļu dārzā. Ābelēm un bumbierēm šur tur redzamas augļu koku stumbru un zaru vēža rētas. Izzāģējat dažus zaru gabaliņus ar rētām un ievietojat kollekcijā, pie tam iegaumējat arī to, cik stipri atsevišķas šķirnes slimo ar vēzi un atceraties, ka pirmais solis cīņai ar to ir šādu slimo zaru izgriešana, kā arī lielāko rētu izkalšana un dezinficēšana. — Bumbierēm, sevišķi jaunākiem kociņiem, smalko zaru miza saplaisājusi. Tas ir bumbieļu kraupja bojājums. Jāievāc un jāizžāvē arī nobrūnējušie ķiršu zariņi — „ķiršu mēra" bojājumi. — Uz ogulāju lapām un odziņām vēl atrodama ogulāju kausiņu rūsa — sārti uzbriedumi ar dzelteniem kausiņiem. Jāņem un jāizžāvē pa paraugam no ērkšķogulājiem, upenājiem, arī jāņogulājiem. Un jāievēro, ka tagad, vasarā, slimība pāriet uz grīšļiem, kas aug pļavās, mežmalās, un uzbruks ogulājiem atkal nākošā pavasarī. Tad arī būs jāpadomā par ogulāju apmiglošanu. Varbūt avenājiem vēl uzglabājušies nožuvuši stublāji ar saplaisājušu mizu. Tā ir avenāju mizas plaisāšana. Izgriežat šos stublājus, dažus paturiet paraugam, bet pārējos sadedziniet. Tas ir pirmais darbs cīņai pret šo slimību. Dažas slimības jau vērojamas arī sakņu dārzā: kāpostu sakņu augoņi, sīpolu neīstā miltrasa u. c. Tik apskatat rūpīgi, un neaizmirstat ievākt arī tās. Tālāk, druvās sekojat labību attīstībai un vērojat, kad uz lapām sāk parādīties dzeltenbrūni rūsas spilventiņi: rudzu lapu rūsa, kviešu lapu brūnā rūsa, miežu lapu rūsa. Jūlija sākumā uz labību stiebriem būs jau atrodama arī labību svītru rūsa.

Slimības, kuŗu paraugi jāvāc jūlijā un augusta sākumā, minēšu nākošā „Mazpulka" burtnīcā. Visumā tomēr jāsaka, ka jāpiegriež vērība katram kultūraugam, un, tikko vērojama kāda slimība, jāievāc paraugs un jāizžāvē. Sacensības dalībniekiem liels palīgs kultūraugu slimību pazīšanā būs Vadonis augu aizsardzībā, kas iznāks šinīs dienās. Šo grāmatiņu katrā ziņā iegādājaties, rūpīgi izlasāt un attiecīgās vietas pārlasāt arī slimības ievācot un kārtojot kollekcijā, pie tam arvien cenšoties iegaumēt katras slimības apkarošanas paņēmienus un līdzekļus.

Kārtība un izturēšanās

L. Ķ.

„Laba izturēšanās nav tikai tukša ārišķība, bet gan intelliģenta gara un izkopta rakstura pazīmes", saka kāds dzives filosofs.

Kāda tad ir laba izturēšanās? Uz to īsos vārdos varam atbildēt šādi: visās lietās, ko mēs darām ik dienas, mums vienmēr un visur jāreķinās ar citiem. Neizgāz savas dusmas uz citiem, ja tev darbā rodas neveiksmes. Neatkarīgi no sava garastāvokļa, esi vienmēr iecietīga pret citiem cilvēkiem.

Laipns „labrīt" un sirsnīgs „paldies", būs pirmie pierādījumi par tavu kārtīgo un pieklājīgo izturēšanos.

Tāpēc ar vislielāko neatlaidību ķeries pie savu parašu izveidošanas, novērojot un kritizējot katru savu rīcību. Izturies pret visiem vienlīdz pieklājīgi un laipni. Kāds ievērojams rakstnieks saka: „Īsta dāma ir tā, kas nesamulsīs, sastopot savas zemes valdnieku un savukārt nesamulsinās visvienkāršāko strādnieku."

Apskatot pieklājības noteikumus, sāksim ar visparastākām un ikdienišķākām parašām, kuŗas jāizkopj tik ļoti, lai mēs ar tām tā saaugam, ka viņas paliek par cilvēka paša garīgo sastāvdaļu. Pieklājība prasa ikvienu uzdevumu ne tikai izpildīt, bet veikt šo uzdevumu ar vislielāko uzmanību un laipnību.

Iepazīšanās. Bieži gadās, ka mājās vai ārpus mājas jāsatiekas gan ar saviem draugiem, gan ar svešiem cilvēkiem. Ievedot savu draudzeni vai paziņu kādā sabiedrībā, tev bez kavēšanās tā jāiepazīstina ar pārējiem klātesošiem. Te nu būtu jāievēro daži svarīgi noteikumi: jaunākos stādi priekšā vecākajiem. Mazāk ievērojamas personas — cienījamākām personām. Kungs vienmēr jāstāda priekšā dāmai, zēns — meitenei. Mazāka grupa jāstāda priekšā atsevišķai personai. Ja no visa mazpulka stāda priekšā kādu atsevišķu personu, tad tā sasveicinās ar vieglu galvas mājienu. Tāpat jāizturas, ja atsevišķu personu stāda priekšā mazpulkam. Piecelies kājās, ja tevi stāda priekšā vecākiem cilvēkiem, vai arī personām, kuŗām tu gribi parādīt zināmu cieņu.

Lai iegūtu zināmu veiklību dažādos iepazīstināšanās gadījumos, visdrošākais līdzeklis — vingrināties. Šādus vingrinājumus varētu demonstrēt mazpulku sanāksmēs vai vakarēšanās, iepriekš rūpīgi izstrādājot un sastādot plānu par iepazīšanos dažādos apstākļos.

Piemēram: mazpulka jaunās dalībnieces priekšā stādīšana mazpulka vadītājam, visam mazpulkam. Divu meiteņu iepazīstināšana (izpilda 3 meitenes). Savas māsas priekšā stādīšana skolotājai. Tēva priekšā stādīšana savai draudzenei. Mazpulka dalībnieka priekšā stādīšana mazpulka dalībniecei. Novada inspektora priekšā stādīšana mazpulkam. Šāda veida vingrinājumi dos neapšaubāmus rezultātus.

Skolā. Skolā jāievēro visi tie paši pieklājības noteikumi, kādus tu pielieto mājā, mazpulku sanāksmēs vai kuŗā katrā citā sabiedrībā. Neesi pavirša savos skolas darbos. Veic tos ar tādu pat rūpību, kā citus darbus. Lai redzētu sava darba augļus, ikvienam ieteicams jo sirsnīgi padomāt par pašaudzināšanu, pašsavaldīšanos, iecietību un smalkjūtību. Lai arī kādu darbu tu uzsāktu, dari to ar lielāko pacietību un neatlaidību. Pirmā vietā lai vienmēr būtu kārtība. Skolā ierodies laikus. Ej brīvi un vienmērīgi. Parastā gājienā nesteidzies, bet neej arī pārāk gausi un tūļīgi. Ejot nelīgojies un negories. Runā skaidri un mierīgi. Raugies, lai tavs apģērbs būtu vienmēr kārtīgs un tīrs, mati labi sakārtoti, rokas tīras, nagi apgriezti un iztīrīti. Klasē esi uzmanīga, lai tev nevajadzētu aizbildināties, ka neesi dzirdējusi uzstādīto jautājumu, kā arī ar savu izklaidību netraucē citus skolēnus. Ar neglītu izturēšanos nevērs uz sevi uzmanību. Sarunās esi iecietīga. Ja kāds runā, nepārtrauc to, nerunā reizē ar to, bet klausies uzmanīgi un pacietīgi gaidi, kamēr tas beidz, tikai pēc tam izsaki savas

Vai tā ir pareizi?

domas. Atbildi pieklājīgi ikvienam, kas tevi uzrunā.

Neaizmirsti, ka viss, ko tu dari, un kā tu dari dien dienā, pamazām tā saaug ar tevi, ka beidzot kļūst par tavu neatņemamu īpašumu. Tāpēc ar neatlaidīgu apņemšanos ķeries pie savu parašu izkopšanas un reizē ar to pie sevis veidošanas. Esi godīga un taisna savā rīcībā. Esi vienmēr laipna pret saviem audzinātājiem un savām biedrenēm.

Izveido savu stāju. Stāvi taisni, brīvi un nemāksloti. Stāvot neatbalsties uz krēsla atzveltnes vai pie sienas.

Arī sportā un dažādās spēlēs ievēro pieklājības noteikumus. Ja tu sacensībās zaudē, nedusmojies uz savu līdzspēlētāju, nepārmet tam nepareizu rīcību. Esi priecīga, ka tev ir bijis cienīgs pretinieks un izsaki tam atzinību par sacensībā gūtiem panākumiem.

Uz ielas. Runā mierīgā balsī, nevaibsties un nemētājies rokām. Ģērbies neuzkrītoši, piemērotā ielas apģērbā. Ej vieglā, mērenā gaitā. Ejot negrūsties un pretimnācējiem griez ceļu, turoties pa labi, bet ja tev pa priekšu gājējiem jāsteidzas gaŗām, tad turies pa kreisi. Ja tu nejauši kādam uzgrūdies, tad nekādā ziņā neaizmirsti atvainoties. Ja tu satiec savus paziņas, neapstājies, aizsprostojot ceļu citiem gājējiem, bet noej sāņus mājas pusē vai arī ej gabaliņu līdz savu paziņu virzienā.

Stacijā un ēdienu namā. Pirms tu dodies ceļā, sakārto nepieciešamās līdzņemamās mantas tā, lai tu neapkŗautos ar daudzām un sīkām paciņām. Vagonā ar savām pakām neieņem vairāk vietas, cik paredzēts vienai personai. Pakas neizmētā sev pa labi un pa kreisi, bet novieto zem sola, vai tam nolūkam paredzētos nodalījumos.

Apmeklējot ēdienu namus vai pēdējā laikā tik stiprā mērā izplatītos piena restorānus, nespiedies, ja telpas ir aizņemtas. Vispirms pārlaid skatu, paraugoties pēc brīvas vietas un tad mierīgi un neuzkrītoši ieņem to. Ēdot publiskā vietā nelieto zobu bakstāmos.

Ģērbtuvē neuzkavējies ilgi pie spoguļa, ja redzi, ka arī citi uz to gaida. Pieradinies ātri sakārtoties.

Veikalos un teātŗos. Pēc iespējas izvairies aizskārt veikalā izstādītās preces. Neesi uzpūtīga, ja piedāvātās preces tev nepatīk. Pieņem tev veltīto uzmanību, atbildot ar kādu laipnu vārdu.

Apmeklējot izrādes, ierodies laikā, jo ar savu nokavēšanos tu traucē citu labsajūtu. Ieņēmusi savu vietu, sēdi mierīgi un neskaties apkārt. Ieraugot savus paziņas, sveicini tos ar vieglu galvas mājienu. Izrādes laikā visu uzmanību piegriez skatuvei. Nesarunājies skaļi, jo tavi blakus sēdētāji kaimiņi nav nākuši tevi klausīties. Neatstāj telpas pirms izrādes beigām. Trokšņaina aiziešana izrādes laikā ir vislielākā nevērība pret tēlotājiem, kā arī pret publiku. Nedrūzmējies ģērbtuvē, bet mierīgi nogaidi, kamēr pienāk tava rinda. Neizmētā papīrus un dažādus atkritumus pa grīdu, bet novieto tos šim nolūkam paredzētās tvertnēs.

Meitenes un zēni. Kā tas bieži gadās, meitenes un zēni sarunā kopīgi apmeklēt kādu sarīkojumu. Šādos gadījumos esi noteiktā laikā gatava un neliec uz sevi gaidīt. Ierodoties izrīkojumā un sastopot citus draugus, nepamet savu pavadītāju vienu. Viņam ir pirmtiesības tevi lūgt uz pirmo deju. Protams, viņš var dejot arī ar citām meitenēm, bet viņam jāraugās, lai meitene, ar kuŗu kopā atnācis — negaŗlaikotos. Pēc dejām vai viesībām zēns pavada meiteni uz mājām.

Kādu uzmanību meitene var prasīt no zēna. Sasveicinoties vai atvadoties zēnam jānoceļ cepure. Sarunājoties ar kājās stāvošu mei-

teni arī zēnam jāstāv. Ejot pa ielu, zēnam jāiet vienmēr ielas malā, pat tad, ja viņš ietu kopā ar divām meitenēm, viņš

Tā nevar izturēties kārtīga meitene

nedrīkst iesprausties tām vidū. Zēns var pieturēt meitenes roku tikai pārejot ielu vai arī palīdzot iekāpt vai izkāpt no vagona.

Izturēšanās pret vecākiem cilvēkiem. Vecākiem cilvēkiem ienākot istabā, piecelies un piedāvā ērtāko sēdekli. Nepārtrauc viņus sarunās un nesteidzies izteikt savas domas, iekams tevi nejautā, tikai tad pieklājīgi un pazemīgi atbildi. Esi veikla un izpalīdzīga. Ja viņiem kas nokrīt, nevilcinies, bet pasteidzies pacelt un pasniegt. Šādi pakalpojumi jādara tiklab zēniem, kā

Tā dara mazpulka dalībniece

meitenēm. Sabiedriskajā dzīvē sarunām piegriežama liela vērība, jo te izpaužas katra cilvēka intereses, zināšanas, uzskati un īpatnības. Sarunas ir domu un ideju apmaiņa, tāpēc neaizraujies par daudz no savas runas, ļauj arī citiem tikt pie vārda un izteikt savas domas, jo sabiedrībā ir izdevība vērot citu cilvēku uzskatus un izpratni par dažādām lietām.

T. l. m. Ārstniecības augu uzņēmumam 1937. g. mazpulku nodotās drogas

R. JĀKOBSONS

1937. g. no mazpulkiem iepirkts 4.782 kg dažādu ārstniecības un garžaugu par Ls 5.398,60. Salīdzinot ar iepriekšējos gados nodotām drogām, redzam šādu ainu:

	1934.	1935.	1936.	1937.
Ievākto savvaļas drogu skaits	34	38	48	25
„ kultūras „ „	8	12	16	11
„ drogu daudzums kg	613.54	1067.00	1485.00	4782 00
Kopā ievāktas drogas par Ls	613.—	2120.45	2398 00	5398.60

Kā no šiem skaitļiem redzams, tad iepriekšējos gados mazpulku dalībnieki centušies ievākt pēc iespējas vairāk drogas, bet nelielos daudzumos. Agrākos rakstos norādīju, ka jācenšas ievākt nedaudzas drogas, bet lielākos daudzumos. Tas pacels darba ražīgumu un samazinās pašizmaksu. To mazpulku dalībnieki labi izpratuši un ievērojuši. Jāievāc tie augi, kuŗi apkārtnē visbiežāki sastopami. Dārgākās drogas var ievākt arī mazākos daudzumos, piem., balto panātru ziedus, gailenīšu ziedus, staipekļu sporas, melno rudzu graudus u. c.

Tiem mazpulku dalībniekiem, kuŗi dzīvo ezeriem un purviem bagātos apvi-

dos, ieteicams ievākt: kalmju zemes stumbrus, puplakšķu lapas, raseņu lakstus. Kalnainos apvidos: gailenīšu ziedus, baltos kalnāboliņa ziedus, noraģu saknes u. c. Mežainos apvidos: mizas, pumpurus, sūnas, sagatavot žāvētas meža aveņu ogas, melleņu ogas, paegļu ogas, milteņu lapas; gar jūrmalu: pūšļfukus, vecvīrabārzdiņas lakstus.

Daži mazpulku dalībnieki aizņemti darbā agri pavasarī, daži vasarā; bet arī šai ziņā var līdzēt, lai ievāktu drogas, jo ievācamo drogu ir daudz un to ievākšanas laiki ir dažādi. Agrā pavasarī ievāc mizas, sūnas, pumpurus, vasarā ziedus, lakstus, rudenī saknes u. t. t. Vispiemērotākā drogu ievākšana ir tiem mazpulku dalībniekiem, kuŗi uzrauga savus ganāmpulkus. Plašie upju līči, meži, pļavas ir bagāti ar ārstniecības augiem, vajaga tikai prast tos pazīt, pareizi ievākt un sagatavot. Ir daudzi gadījumi, kad centīgs gans ar drogu vākšanu nopelna sev otru algu. Stipri apdzīvotos apvidos un tur, kur augu valsts ir nabagāka, ieteicams nodarboties ar ārstniecības augu kultivēšanu. Pagājušā gadā visvairāk mazpulki audzējuši un nodevuši: kumelītes 515,8 kg par Ls 1151,07, ķimenes 205,51 kg par Ls 203,—, koriandru 508,7 kg par Ls 388,61, baldriānu saknes 385,2 kg par Ls 396,72, magoņu sēklas 914,24 kg par Ls 613,33, balto sinepju sēklas 424,30 kg par Ls 187,93.

Mazpulku dalībnieki ļoti lielu interesi izrāda dažu ārstniecības augu vākšanā, kuŗu patēriņi ir ļoti niecīgi, kādēļ tie nebūtu ievācami, p. piem. bērzu lapas, rudzupuķu ziedi, vīgriezes ziedi, aveņu lapas, parasto vībotņu laksti un saknes. Beidzamā laikā drogu iesaiņojums ir uzlabojies, bet dažos gadījumos ir savi trūkumi. Parasti drogas iesaiņo ļoti netīros papīros, vecās, netīrās drēbēs u. t. t.

Sūtot drogas pa dzelzceļu un pastu, tās iesaiņo smagās kastēs, kas sadārdzina sūtīšanu. (Tuvāki par drogu iesaiņošanu skat. „Mazpulka“ 2. Nr.)

Daži mazp. dalībnieki ievāktās drogas ilgi uzglabā mājās. Bieži, nepareizi uzglabājot, tās pilnīgi sabojājas un tādā kārtā rodas, pašu vainas dēļ, zaudējumi.

Minēšu dažas drogas, pie kuŗu uzpirkšanas novēroti trūkumi.

Krūkļu mizas. Pareizi sagatavotai drogai jābūt cauruļu veidā, sausai, bet bieži mizas piegādā drāztas, ar koksni un nepilnīgi žāvētas — pat sapelējušas.

Kumelīšu ziedi. Ziedus piegādā stipri sabirzušus, ar gaŗiem ziedu kātiņiem. Sabiršanu varētu samazināt, ja ziediem neļautu pārziedēt, uzmanīgi žāvētu, iesaiņotu kastēs, bet ne maisos.

Deviņvīruspēka ziedi. Rīgas mazpulki nodeva labus ziedus, bet no dažiem mazpulkiem tika piesūtīti tumši ziedi. Ziedu tumšā krāsa rodas no nepareizas ziedu žāvēšanas un ziedu ievākšanas mitrā laikā.

Balto panātru ziedi. Ziedus piesūta niecīgos daudzumos, netīrās papīra kulītēs, bet lielākā kļūda tā, ka tie tumšā krāsā, kas ceļas no ziedu ievākšanas mitrā laikā un nepareizas žāvēšanas — biezā kārtā u. t. t.

Ķimeņu sēklas — piedāvā netīras sēklas. Ķimenes rūpīgi jātīra maŝīnās, mazumā — vējā. Ja ķimenes ievāc gar ceļmalām, grāvmalām, tās apputēju šas netīras, tādas sēklas jātīra sevišķi rūpīgi.

Koriandrs — bieži iepelējis, ir pusgraudi, kas rodas, nepareizi kuļot, netīrs.

Pelašķu ziedi — tiek ievākti ziedēšanas beigās, ar gaŗiem čemuru kātiem.

Piparmētras — ar šo augu kultivēšanu jābūt sevišķi uzmanīgiem. Ja nav zināma augu izcelšanās, no tādiem augiem labāk lapas neievākt. Neaudzēt no sēklām. Nav ieteicams piparmētras audzēt mazumā. Nevar ievākt savvaļā augošas piparmētras par īstām piparmētrām. Par drogu ievākšanu ir periodiski raksti „Mazpulkā“, kuŗiem vienmēr jāseko un tās drogas arī jāievāc, kas mēnešrakstā aprakstītas.

Ko ievāksim šinī mēnesī?

Strutene — Chelidonium majus L.

Strutene ir ilggadīgs savvaļas augs, 30—120 cm augsts. Sakne žuburaina, resna, no ārpuses tumši brūngana. Stublājs žuburains, pārklāts retiem matiņiem. Lapas plūksnoti dalītas, ar ieapaļām daļām. Ziedi koši dzelteni. Irbulis īss ar divlēvarainu drīksnu. Zied no

Strutene

maija līdz oktōbrim. Auglis — gaļa, pākstveidīga pogaļa. Sēklas sīkas, ieapaļas, brūnganas. Augam dzeltena sula, kuŗu tautā lieto kārpu iznīcināšanai un pret daudzām citām kaitēm. Strutenes pie mums stipri izplatītas: gar sētmalām, mēslu kaudzēm, dārzos un ēnainās vietās. Ārstniecības nolūkiem ievāc visas augu virszemes daļas (stublāju, lapas, ziedus). Struteņu laksti (Herba Chelidonii) ievācami auga ziedēšanas sākumā — maijā un jūnija sākumā. Strutenes ļoti indīgas, tāpēc, lakstus ievācot, rokām jāuzvelk cimdi. Pēc ievākšanas lakstus žāvē ēnā, vislabāki caurvējā. Sausos lakstus pārcilājot un iesaiņojot, ieteicams degunu un muti pārsiet ar drēbi.

Lakstus pārsūta maisos. Cena par žāvētiem lakstiem kg Ls 0,90—1,00.

Ziepenīte, zilā ziepju puķīte — Polygala amara L.

Ziepenītes bieži sastopamas mitrās pļavās un nogāzēs. Īstās ziepenītes ir 5—15 cm augstas. Saknīte smalka, zarota, iedzeltenā krāsā — ilggadīga. Apakšējās lapas olveidīgas un samērā lielas, sakopotas rozetē. Stublāju lapas, turpretim, mazas, lancetiskas. Īstai ziepenītei spārnveidīgās kauslapas malu dzīsliņas nav savienotas ar vidus dzīsliņu. Ziedi parasti tumši zili, sīki, stublāju galos, bet var būt arī gaišzili vai bālgani. Zied maijā un jūnijā. Ziedēšanas sākumā ievāc augu ar visu saknīti — ziepenīšu laksti (Herba Polygalae amar. c. rad.).

Īstā ziepenīte

Pēc ievākšanas lakstus žāvē ēnā. Laba droga zaļganā krāsā, ziediņi zili (ne izbālējuši un tumši brūni), ar vāju, īpatnēju smaržu un rūgtu garšu. Cena par kg Ls 2,50—3,00.

Īsto ziepenīti (rūgta) bieži samaina ar parasto ziepenīti Polygala vulgaris un ceroto ziepenīti Polygala comosa Schkuhr.

Polygala vulgaris L. Parastā ziepenīte.

Stublājs līdz 20 cm augsts. Apakšējās lapas eliptiskas, īsākas par augšējām — lancetiskām. Ziedi sakopoti ķekaros; ziedi zili, reti rožaini vai balti.

Parastā ziepenīte

Polygala comosa schkuhr. Cerotā ziepenīte.

Augs 12—20 cm augsts, bieži sastopams sausās pļavās, mežos. Vidējās pieziedlapiņas garākas par ziedu kātiņiem. Ziedi netīri rožaini, reti balti vai zili. Ziedēšanas laiks jūnijs, jūlijs.

Tuvākā laikā jāievāc:

	Ls kg
Maijpuķīšu ziedi (žāvēti).	7,00— 7,50
Balto panātru ziedi	10,00—11,00
Gailenīšu ziedi ar kausiņiem	1,80— 2,00
Gailenīšu ziedi bez kausiņiem	5,50— 6,50
Milteņu lapas	0,80 —0,90
Atraitnīšu laksti (lauku) .	1,00— 1,20
Pelašķu laksti ar ziedu pumpuriem	0,50— 0,60
Veronikas lakstus	1,50— 1,60

Pieziedlapiņas visas īsākas par ziedu kātiņiem, vai arī vidējā tikpat gaŗa. Zied maijā, jūnijā uh jūlijā. Bieži sastopama pļavās, norās. Parastai ziepenītei nav rūgta garža.

Tālākā darbā

K. ENĢELIS, mazp. līd., Aizteres l-bas b. biedrs

Šoreiz gribētos dažus vārdus sacīt par mazpulku jaunatnes tālākiem uzdevumiem sabiedriskā darbā pēc tam, kad šī jaunatne aiziet no mazpulku aktīvo biedru rindām. Pilnīgi saraut saites ar savu mazpulku neviens jaunietis, kas īsti ar mazpulku darbu saaudzis, nevarēs. Palikt kā veicinātājam pie mazpulkiem, es uzskatu kā bijušo aktīvo biedru pirmo uzdevumu un pat pienākumu. Bet ar to nepietiek. Mums arī tālāk aktīvi jādarbojas sabiedriskā dzīvē. Sevišķi tas sakāms lauku jauniešiem.

Lauku dažkārt vāji attīstītā sabiedriskā dzīve ir bieži bijusi tā, kas aizdzen mūsu jaunatni pilsētās. Šis lauku trūkums ir jānovērš. Mums jāpadara lauku sabiedriskā dzīve dziļāka un saturā bagātāka. Jaunais laikmets grib nest lielas pārmaiņas arī šinī ziņā. Šo trūkumu grib novērst mūsu jaunās lauksaimniecības biedrības ar savām sabiedriski-kultūrālām sekcijām. Šinīs sekcijās vislielākie uzdevumi piekrīt mūsu lauku jaunatnei. Vispāri šīs sekcijas attaisnos uz viņām liktās cerības tikai tad, ja tanīs ar savu ideālismu piedalīsies arī jaunatne. Šīm sekcijām ir jābūt visas sabiedriskās dzīves centram mūsu pagastos. Ja citām sekcijām būs vairāk praktiski nolūki, tad sab.-kult. sekc. piederēs idejiskais darbs. Un idejiskais darbs allaž ir tas, kas visvairāk saista jaunatni. Visas jaunās idejas visātrāk iesakņojas jauno sirdīs. Arī jaunā laikmeta idejas vispirms iekaŗo jaunatnes sirdis. Ejot tad nu jauno lauksaimniecības biedrību sabiedriski-kultūrālā darbā, mēs vieglāk varēsim vispārināt jaunā laika garu.

Darba šinīs sekcijās mums tiešām būs daudz. Lai mināms tikai teātŗus, koŗus, priekšlasījumus, kīno izrādes, sporta pulciņus. Visas šīs nodarbes pie jaunajām biedrībām gaidīt gaida enerģiskus darbiniekus. Jaunās biedrības tos gaida no mūsu jaunatnes vidus.

Tādēļ, jaunie draugi, iesim tur, kur mūs aicina pienākums! Iesim visi jaunajās lauksaimniecības biedrībās, lai lauku dzīvi virzītu uz priekšu un tikai uz priekšu!

Pamēģini — būs panākumi!

(Viegli audzējamas puķes)

ŅINA BERGA

Dārza neļķes

Daudzas ziemciešu puķes, it sevišķi tā saucamās divgadīgās ziemciešu puķes, ļoti viegli izaudzēt no sēklām, un pie tam vēl no pašievāktām sēklām.

Divgadīgo puķu mūžs, kā jau to nosaukums rāda, parasti ir divus gadus garš. Pirmajā gadā pēc izsēšanas tās izveido spēcīgu, druknu stādiņu un nākamā gadā agri uzzied. Pēc noziedēšanas tās bagātīgi mūs apveltī sēklām, un tad, savu uzdevumu pildījušas, tās pa lielākai daļai iznīkst. Ja arī vēl turpina augt un ziedēt, tad tās nav vairs tik košas kā otrajā gadā. Spilgts piemērs tam mārpuķītes. Tādēļ divgadīgās puķes ieteicams ik gadus sēt par jaunu.

Divgadīgās puķes Tev nav svešas. Vai nu Tavā vai kaimiņu dārzā, droši vien, zied atraitnītes, mārpuķītes; varbūt tur zied arī neaizmirstules, kāršrozes, uzpirkstenes, dārza neļķes, Islandes magones vai Māras pulkstenīši. Visas šīs puķes pieskaita divgadīgajām ziemciešu puķēm un izsēj ar tādu aprēķinu, lai tās vēl to pašu rudeni paspētu izveidot spēcīgu stādiņu. Spēcīgi, nepārauguši divgadīgo puķu

Studentneļķes

Kāršrozes

Atraitnītes

stādiņi ir ļoti izturīgi un tie, arvieglu skuju segu pārsegti, ārā ļoti labi pārziemo; no ziemeļu vējiem aizsargātā vietā stādiņi pārziemo pat pilnīgi bez kādas segas.

Pamēģini šovasar kādu no pieminētām divgadīgajām puķēm izaudzēt. Panākumi Tev būs, jo šīs puķes tiešām ļoti viegli izaudzēt. Mēģini tās izaudzēt no pašievāktām sēklām — saprotams, ja puķes aug kaimiņa dārzā, tad Tev sēklu vākšanai jāizprasa atļauja. Ja nav iespējams sēklas pašam ievākt, iegādājies par dažiem desmit santimiem sēklu tirgotavā mazāko sēklas porciju un tad čakli stājies pie darba. Uzmeklē kādu viegli ēnainu vietiņu dārzā, kur varētu puķu sēklas izsēt. Iztīri tanī vietā visas nezāles, zemi rūpīgi sasmalcini un nolīdzini. Ar maziem mietiņiem atzīmē 1 m platu dobi un ievelc tajā šķērsām, cik Tev pašreizējai sēšanai nepieciešams, ik pa 20 līdz 25 cm seklas vadziņas. Vadziņas krietni salej, un, kad ūdens zemē ievilcies, iesēj tajās puķu sēklas. Sēklas pie zemes viegli piespied un apber ar plānu zemes kārtiņu. Bet cieši raugies, lai zemes kārtiņa būtu plāna! Ievēro: jo sēkla smalkāka, jo zemes kārtiņai jābūt plānākai. — Apsēto dobīti viegli pārsedz salmiem, skujām vai ar papīru. Bet tikko sēklas sāk dīgt, segu noņem. Gādā par to, lai kā dīgšanas, tā arī turpmākā augšanas laikā, zeme būtu mitra un irdena un sējumā neievīestos nezāles. Zemes uzirdināšanai un nezāļu apkaŗošanai rindu starpas izkaplē.

Tā kā divgadīgo puķu ieaugšanas laiks nav vienāds, tad tās jāsej dažādos laikos. Tā, piem., neļķes (no dārza nelķēm ļoti izturīgas un krāšņas Grenadinneļķes), uzpirkstenes, kāršrozes, neaiz-

Islandes magones

Māras pulksteniši

Uzpirkstenes

mirstules un pulkstenīšus sēj jau maijā un jūnijā, bet Islandes magones, mārpuķītes un atraitnītes jūnijā un jūlijā. Tā sējot, divgadīgās puķes paspēj izveidot spēcīgu stādiņu vēl to pašu rudeni, bet uzziedēt vēl nepaspēj, sākot ziedēt tikai nākamā vasarā.

Kad stādiņi paaugušies (un tas ir parasti augustā), tos izstāda 4 rindās 1 metra platā pavairošanas dobē. Stādiņus stāda vienu no otra apm. 15 cm tālumā, pēc izstādīšanas stādiņus aplejot. Stādiņus var arī tūliņ jau izstādīt dārzā paliekošā vietā. Islandes magones, kas mietveidīgās saknes dēļ pārstādīšanu labi nepanes, vislabāki jau tieši sēt dārzā paliekošā vietā.

Kā jau to raksta sākumā norādīju, ziemas mēnešos, kad uznāk sals, divgadīgās puķes der pārklāt retām skujām.

Paliekošā vietā puķes jāizstāda: dārza neļķes 30 cm, uzpirkstenes 50 cm; kāršrozes 50—100 cm, Māras pulkstenīšus 50—60 cm, neaizmirstules, mārpuķītes un atraitnītes 15—20 cm vienu no otras. Islandes magones pēc sadīgšanas izretina 30 cm stādu no stāda.

Tā, tagad, kur Tev īsumā par divgadīgo puķu sēšanu un audzēšanu viss zināms, iegādā sev to sēklas un stājies čakli pie darba! Lai Tavs darbs būtu pilnvērtīgāks, pieraksti sev, kad ievāci sēklas, apraksti, kādas tās izskatījās; pieraksti, kad sēklu iesēji, kad tā sāka dīgt, kad stādiņus pārstādīji; ja esi labs zīmētājs, palielinātā veidā uzzīmē arī sēklas formu un t. t. Ar vārdu sakot, pieraksti visus savus darbus un vērojumus un, ko vari, to arī uzzīmē. Bez tam, izžāvē arī vairākus stādiņus dažādos attīstības posmos, nospiežot tos starp papīra lapām. Tā rīkojoties, Tev rudenī būs vēl viens interesants un vērtīgs darbs vairāk, ko izstādīt ražojumu apskatē. Labas sekmes!

Kas jāievēro ēdienu gatavošanas sacensībām tuvojoties

K. ANDERSONE

Mazpulku ēdienu gatavošanas sacensībās svarīga vieta ierādāma arī pagatavoto ēdienu novērtējumam. Mūsu laikos nav nekādas nozīmes iemācīties tikai kāda viena ēdiena pagatavošanu pēc „receptes". Jāmācās saprātīgi gatavot uzturu. Mazpulku meitenes uzdevums nav izmācīties izgatavot divdesmit vai trīsdesmit ēdienus, bet prast sastādīt pareizu ēdienu karti, prast izvēlēties pareizos uztura līdzekļus, prast tos pareizi katru atsevišķi sagatavot un salikt kopā. Īsi sakot: mazpulku meitenei, kas beidz mājsaimniecības sekciju, ir jāmāk sagādāt veselīgs, garšīgs, lēts un viegli sagatavojams uzturs ģimenei. Tādēļ arī pārrunām, pārspriedumiem, novērtējumiem par gatavojamiem ēdieniem piegriežama izcila vērība. Minēšu dažus jautājumus, kas jānoskaidro, pirms sacensībām.

Kādēļ ēdam? — Ēdam, lai piegādātu vajadzīgās vielas organisma uzbūvei un enerģijas (spēka, siltuma) ražošanai. Kādas vielas organisms galvenā kārtā izlieto kā uzbūves vielas? Kā nepieciešamākās uzbūves vielas minamas ūdens, olbaltumvielas un minerālvielas. Taukus un ogļhidrātus (cukuru, cietes) organisms daudz mazākā mērā izlieto par uzbūves vielām. (Skat. organisma sastāva tabulu). Enerģijas ražošanai organisms galvenā kārtā izlieto ogļhidrātus un taukvielas.

Bez minētajām vielām organisms ar uzturu uzņem arī vitamīnus. Tos gan neizlieto tieši ne uzbūvei, ne enerģijas ražošanai, bet tie nepieciešami sekmīgai organisma darbībai. Trūkstot uzturā vitamīniem, citas uztura vielas nevaram ne sagremot, ne izmantot, lai to būtu cik būdams — ja trūks vitamīnu, cietīsim badu. — Tā tad, lai organisms būtu vesels un darba spējīgs, tam ar uzturu jāpiegādā ūdens, olbaltumvielas, minerālvielas, ogļhidrāti, taukvielas un vitamīni.

Novērtējot ēdienu, tādēļ jājautā: vai ēdiens satur visas organismam vajadzīgās uztura vielas pietiekošā daudzumā? Tā kā mūsu apstākļos darba spēka mājsaimniecībā maz, tad tālāk jāprasa: 1) vai ēdiens ātri un viegli pagatavojams? 2) vai tas piemērots arī bērnu uzturam? Svarīgi arī citi jautājumi, piemēram: kāpēc uzturā jāizlieto vairāk pilnmaluma (rupjie milti) kā smalkie, baltie milti, kāpēc, it sevišķi bērnu uzturā, baltmaizi nedrīkst pārāk daudz lietot (dārga, nedod visas vajadzīgās vielas)? Kādas vielas ir vairāk rupjmaizē kā baltmaizē? Kur novietotas vērtīgākās graudu olbaltumvielas? Kas ir kalorija? — Kalorija ir siltuma mēra vienība. Ar kalorijām vērtējam uzņemto uztura vielu barības vērtību, mērot ar tām to siltuma daudzumu, kas atbrīvojas organisma vajadzībām, sagremojot uzņemtās uztura vielas. Uzturu izvēloties, tomēr jāraugās, lai uzņemtās uztura vielas būtu pareizos samēros, lai nebūtu ļoti daudz tauku un nemaz olbaltumvielu vai otrādi: lai netrūktu arī ogļūdeņu, šķiedrvielu un lai ēdieni būtu sātīgi.

Vispār jāatceras: ja ēdīsim visvisādus dabīgus uztura līdzekļus (tos pareizi agatavojot), tad ēdīsim pareizi. Ja sāksim našķot, t. i., patērēsim daudz nedabīgus produktus, piem. baltmaizi, nūdeles, bonbonkas un tml., vai ja ēdīsim

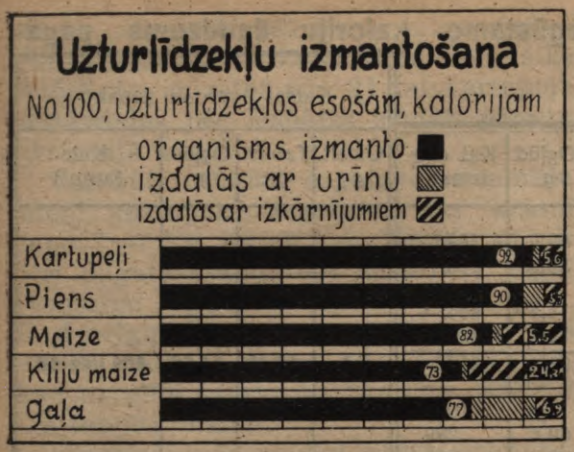

pārāk daudz vienu dabīgu uztura līdzekli, piem. tikai gaļu vai putraimus, tad ēdiens būs nepareizs.

Lai zinātu pateikt, vai pagatavotie ēdieni satur visas vajadzīgās uztura vielas pietiekošā daudzumā, tad jāzina apmēram, cik vajaga uztura vielu.

Piemēram: vidēja lieluma un vecuma pamatskolas skolniekam (apm. 3. un 4. klases skolniekam) pusdienā jādabū: 21 g olbaltumvielu, 20—30 g taukvielu un apmēram 100 g ogļūdeņu (cukuri, cietes), kas dod apmēram 800—850 kaloriju (siltuma vienības). Protams, lielākiem skolniekiem vajadzēs vēl vairāk, smagu darbu strādājot pieaugušam vēl vairāk (div un trīs reiz vairāk, ja ļoti smagi jāstrādā un ilgs darba laiks).

Tagad iztirzāsim jautājumu, vai, ēdot rūgušpiena zupu tik daudz, cik uzdots mūsu ēdienu samēros, var pilnīgi paēst 4. klases skolnieks? — Nevar. Olbaltumu vajaga 21 g, bet iznāk katram tikai 5 g. Taukvielu vajaga 20—30 g, bet iznāk katram tikai 2—3 g, no uzņemtās barības jāiegūst apmēram 800 kalorijas, bet iznāk apmēram tikai 500. Protams, lielākam skolniekam vai smagākā darbā jau būs pavisam liels iztrūkums. Kā novērst iztrūkumu? — 1) Vai nu ēdot vairāk rūgušpiena zupas, 2) pieliekot tai vairāk krējuma, 3) ēdot papriekšu citu ēdienu, 4) ēdot klāt sviestmaizi vai maizi ar treknu cūkas gaļu.

Vai minētajā ēdienā ir pilnvērtīgas olbaltumvielas arī, vai tikai nepilnvērtīgas? Ir arī pilnvērtīgās, jo piena olbaltumvielas ļoti vērtīgas. Vai zupu var dot arī maziem bērniem? — Var. Vai ēdiens ir ļoti sātīgs, tas nozīmē, vai mums pēc ēšanas 3—4 stundas negribēsies ēst? — Gribēsies drīzi vien ēst, jo zupa nav sātīga. Sātīgi ir tikai tie ēdieni, kas satur vai nu daudz šķiedrvielu (kāposti, rupjmaize, kartupeļi, saknes pietiekošā daudzumā, putraimi, un tml.), vai arī tie, kuŗos daudz cukura (cukurs arī ir sātīgs). Šinī zupā nav ne daudz šķiedrvielu, ne cukura, tādēļ tā nav sātīga.

Tāpat var novērtēt visus citus ēdienus — skatoties pēc tā, ko tie satur un salīdzinot saturu ar to, kas mūsu organismam vajadzīgs.

Vai kāpostu vīstokļi ir veselīgs ēdiens (mūsu ēdienu samēros skatoties)? — Jā, tas ir samērā labs ēdiens, jo satur daudz dažādu uztura līdzekļu. Ja vēl apēdīsim klāt šķēli maizes, tad būs arī pietiekoši sātīgs (skaties tabulā, kuŗā aprādīts, cik ilgi uztura līdzekļi uzturas kuņģī, tas ir, cik ilgi nesajūtam ēstgribu).

Vai no mūsu burkānu sautējuma varētu paēst skolnieks, kas pie tam krietni

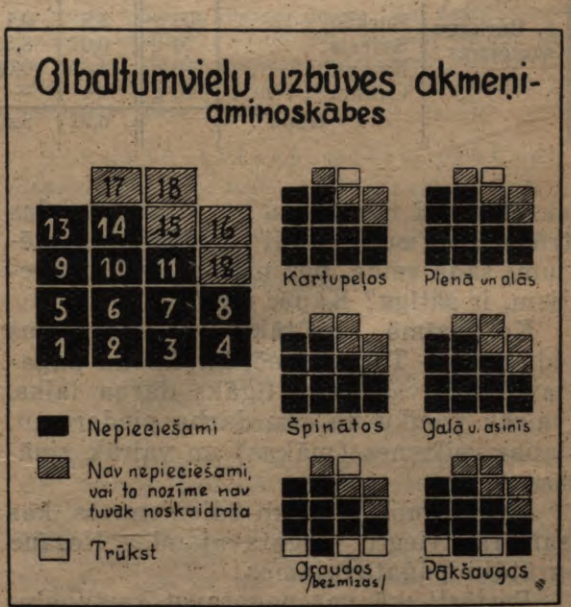

Olbaltumu, taukvielu, ogļūdeņu un iegūstamo kaloriju daudzums pagatavojamos ēdienos

Ēdiena nosaukums	Uztura līdzekļu nosaukums	Uzt. līdz. daudz. g.	Olb. v. g.	Tauk. v. g.	Ogļūd. g.	Kal. org. izmant.	Katrai personai iznāk: Olbalt. gr.	Taukv. gr.	Ogļūd. gr.	Kal. (apm.)
1. Rupjmaizes maisījums.	Rupjmaize . . .	150 g	11,4	2,1	69,6	289,5				
	Ābolu masa . .	300 g ābolu	1,2	—	39,9	168,—				
	Putu krējums .	150 g	3,6	44,25	4,5	435,—				
	Cukurs	80 g	—	—	79,7	320,—				
	Kopā . .		16,2	46,35	193,7	1212,5	5,4	15,45	64,56	404 līdz 420
2. Rūgušpiena zupa ar maizi.	Rūgušpiens . . .	1500 g	51,0	52,5	7,2	1002				
	Rupjmaize . . .	150 g	11,4	2,1	69,6	289				
	Cukurs	50 g	—	—	49,8	200				
	Kopā . .		62,4	54,6	191,4	1491	5,5	2,45	42,2	497 līdz 510
3. Dzērveņu uzpūtenis	Dzērvenes . . .	150 g	1,95	—	—	65,8				
	Cukurs	150 g	—	—	149,5	601,5				
	Manna	45 g	4,9	0,6	32,8	147,—				
	Kopā . .		6,85	0,6	182,3	814,3	2,28	0,2	60,7	271 līdz 260
4. Kāpostu vīstokļi.	Cūkas gaļa . . .	225 g	39,37	53,77	0,77	642,3				
	Kāpostu lapas .	80 g	1,2	0,16	3,36	12,—				
	Baltmaize	30 g	2,04	0,15	17,34	75,45				
	Piens	100 g	3,4	3,5	4,8	64,9				
	Sviests	30 g	0,2	24,99	0,12	229,5				
	Sīpoli	30 g	0,81	0,03	7,71	22,8				
	Tomāti	200 g	1,8	0,4	8,—	36,—				
	Kv. milti	10 g	1,05	0,08	7,6	34,3				
	Sk. krējums . .	10 g	0,24	2,95	0,3	29,2				
	Kartupeļi	750 g resp. 600 g	12,—	1,2	125,0	548,—				
	Kopā . .		62,11	87,23	175,—	1694,45	20,7	29	58	564 līdz 590
5. Burkānu sautējums	Burkāni (-12%).	600 g	5,8	0,1	4,3	17,68				
	Sviests	10 g	0,07	8,33	0,04	76,5				
	Kv. milti	10 g	1,05	0,08	7,6	34,3				
	Cukurs	10 g	—	—	9,97	40,1				
	Kopā . .		6,92	8,41	21,91	168,58	2,3	2,8	7,3	56 līdz 65

skraida vai rok dārzu? Kādas vielas trūkst? (Visu!) Vai burkānu sautējums šādā veidā, bez maizes un kartupeļiem, ir sātīgs? Kāpēc nav?

Ko nozīmē „grūtāki" pagatavojams ēdiens? — Tas nozīmē, ka ēdiena pagatavošanai vajadzīgs ilgāks darba laiks, vairāk trauku un citu darba piederumu, labas veiksmes (mākas) un vairāk zināšanu.

Nosauc no minētiem ēdieniem tos, kas samērā viegli pagatavojami. Nosauc grūtāki pagatavojamos!

Pastāsti, kā var pagatavot kartupeļus pie kāpostu vīstokļiem? Parasti dod mizotus, sausi vārītus. Kādi kartupeļi vērtīgāki — nemizoti vārīti, mizoti un nesagriezti vārīti, vai mizoti sagriezti vārīti? — Kādēļ mums vairāk jāpatērē kartupeļi? — Kartupeļi ir vērtīgs uztura līdzeklis, jo satur vērtīgas olbaltumvielas, (skat. tabulu) daudz cietes, isas sastāvdaļas organisms labi izmanto (skaties tabulā: organisms izmanto vairāk kā 90% no kartupeļiem, kamēr no maizes izmanto apmēram 82%, no gaļas 76%). Bez tam kartupeļi ir lēti un ļoti garšīgi, tos var ļoti dažādi sagatavot.

Kāpēc vēlams biežāk ēst ar mizu vārītus kartupeļus? — 1) Lai nebūtu velti laiks jātērē, tos mizojot un 2) lai kartupeļa sastāvdaļas pēc iespējas mazāk pārietu vārāmajā ūdenī.

Vai būtu vēlams, sagatavojot minūšu siteni, kartupeļus sagatavot, tos krāsnī cepot? — Nē. Kāpēc? — Minūšu sitenis ātri pagatavojams, bet kartupeļu sagatavošanai vajadzētu ilgi kurināt plīti. Kad vēlams dot pie gaļas ēdieniem vai vispār maltītēs ceptus kartupeļus? Tad, kad uz plīts gatavo kautko citu. Kādēļ? Lai taupītu malku.

Vingrināšanās nolūkā katrai meitenei pašai jāizgatavo līdzīgs saraksts par ēdiena sastāvdaļām diviem pārējiem ēdieniem. Kopā ar skolotāju visi minētie jautājumi pārrunājami par katru ēdienu, dodot arī atbildes. Tāpat labi jāatkārto visi jautājumi par strādāšanu virtuvē (pēc mācības grāmatas), neaizmirstot, ka pirmais, kas jādara pēc uzdevuma saņemšanas, ir: mierīgi pārdomāt savu uzdevumu un uzdevuma izpildījuma kārtību. Vislabāk būtu, ja kopīgi katra ēdiena pagatavošanai uzrakstītu darba plānu, t. i. visus darbus tādā kārtībā, kā tie būtu darāmi. Protams, iespējams, ka vajadzēs no plāna nedaudz novirzīties, jo darba apstākļi būs citi.

Svinēsim latviskus Jāņus!

L. LIEPIŅA

Par gadskārtu Jānīt's nāca
Savus bērnus apraudzīt,
Vai tie ēda, vai tie dzēra,
Vai Jānīti daudzināja.

Katram gada laikam ir savi svētki: rudenim — bagātā Mārtiņdiena, ziemai — baltie Ziemassvētki, pavasarim — raibā Lieldieniņa. Bet visjaukākie svētki, pašā vasaras vidū, ziedos un dziesmās svinēti, ir Jāņi.

Jau laikus padomāsim, kā lai šo ilgi gaidīto, senajām parašām bagāto dienu pienācīgi sagaidām un pavadām, lai netrūktu dziesmu, ziedu, zaļumu, lai līgotājiem bagātīgi tiktu klāti galdi. Centīsimies likt galdā tikai īstus latviskos ēdienus un dzērienus. Lai netrūkst garžīgā Jāņu siera, karašu, plāceņu, raušu, svaigā medus un sviesta, biezpiena, medalus, piena un paniņu!

Apskatīsim, kā šos ēdienus var sagatavot.

1. Jāņu siers.

Samēri: Biezpiens — 1 kg
Salds piens — 4 litri
Ūdens — ½ litra
Olas — 2—3 gab.
Sviests — 60—100 gr., vai 1 gl. krējuma
Ķimenes, sāls — pēc garšas

Katliņā vispirms ielej ūdeni, tad pienu, un uzkarsē līdz vārīšanās temperatūrai. Biezpienu labi samīca vai izmaļ caur gaļas mašīnu, liek uzkarsētajā pienā un uz lēnas uguns karsē, kamēr atsūkalājas. Tad ielej mitrā siera drānā un sūkalas notecina. Iegūtai masai pievieno sakultas olas, sāli, ķimenes un kausētu sviestu vai krējumu un pamatīgi izmaisa. Ja masa atdzisusi un to nevar labi izmaisīt, tad tā lēni uzkarsējama. Labam Jāņu sieram jābūt mīkstam, vijīgam, gaiši dzeltenā krāsā. Gatavo masu liek drānā, sacel maliņas uz augšu, nosien un, uzliekot nelielu slogu, atstāj dažas stundas notecēties. Galdā pasniedz glīti šķēlēs sagrieztu, vai liek uz šķīvja, neizjaucot siera formu.

2. Rupju kviešu miltu plāceņi.

Samēri: Rupji kv. milti — 250 gr.
Piens — ½ gl.
Sviests — 40 gr.
Raugs — 25 gr.
Sāls — 1 naža gals.
Biezpiens — 100 gr.
Sviests — 40 gr.
Olas — ½ gab.
Skābs krējums — 1 ēdam karote
Ķimenes — p. v.
½ olu — pārsmērēšanai.

Pienu, sviestu un sāli uzsilda (apm. līdz 30° C). Siltajā šķidrumā izšķīdina raugu un iejauc vidēji biezu mīklu. Uzraudzē, atspiež traukā atpakaļ, vēlreiz uzraudzē. Uzrūgušo mīklu sadala 10 vienādās daļās, izveido plāceņus (1—1½ cm. biezus). Liek uz sagatavotas plāts, un uzraudzē. Biezpienu, sviestu, ½ olas, krējumu un ķimenes

labi sastrādā un pārziež uzraudzētajiem plāceņiem. Visu pārsmērē ar sakultu olu, un cep mērenā siltumā apm. 10 minūtes. Gatavojot rupju kviešu plāceņus, sagatavosim vairāk mīklas, un sacepsim karašas. Ar saldo medu, svaigo sviestu vai labi ar krējumu sataisīto biezpienu tās garžo lieliski.

3. Speķa rauši.

Samēri: Kviešu milti — 250 gr.
Piens — ½ gl.
Sviests — 40 gr.
Kartupeļi — 50 gr.
Sāls — 1 naža gals.

Pildījumam:
Žāvēts speķis — 120 gr.
Sīpoli — 25 gr.
Cukurs 1 naža gals
Pipari 1 naža gals
Ola — pasmērēšanai.

Pienu, sviestu un sāli uzsilda līdz 30° C, tur izšķīdina raugu, un pievienojot izsijātus, kviešu miltus, gatavo pabiezu mīklu, kurai pievieno novārītus, sasmalcinātus kartupeļus. Labi samīcītu mīklu siltā vietā izraudzē, atspiež traukā atpakaļ, vēl reizi uzraudzē un sadala 10 vienādās daļās. Katru mīklas gabaliņu vispirms izveido apaļu, tad saspiež plakanu, vidū liek apm. 1 ēdamkaroti pildījuma, malas krietni saspiež un liek uz sagatavotas plāts ar saspiesto malu uz leju, veidojot mēnešveidīgus raušus. Uz plāts saliktos raušus labi uzraudzē, pārziež ar sakultu olu un cep stiprā siltumā apm. 10 minūtes.

Pildījumam speķi sagriež mazos, četrstūrainos gabaliņos, tiem pievieno sīki sasmalcinātu sīpolu, piparus un cukuru. Speķi un sīpolus pirms pildīšanas var viegli apcept.

4. Medalus.
Iesals — 500 gr.
Ūdens — 10 litri
Raugs — ½ pac.
Medus — pēc garšas
Cukurs — 800 gr. — 1 kg.

Ūdeni uzvāra, pieliek iesalu un cukuru, atdzesē līdz 30° C, pievieno siltā ūdenī izšķīdinātu raugu un siltā vietā raudzē, kamēr cukurs vairs šķidrumā nav jūtams. Tad dzērienu stipri atdzesē un pirms pasniegšanas galdā pieliek pēc garšas medu.

Glīti izrotāts galds

5. Medus dzēriens.
Ūdens — 2 litri
Medus — 200 gr.
Raugs — 10 gr.

Uzvārītam, atdzesētam ūdenim pievieno medu, izšķīdinātu raugu, un pārsegtu siltā vietā raudzē līdz otrai dienai. Tad dzērienu pilnīgi atdzesē un liek galdā.

Pagatavotie ēdieni jāprot pareizi galdā likt. Vispirms izdomāsim, kur būs piemērotāk galdu klāt: telpās vai ārā. Galdu var klāt telpās, ja tās ir pietiekoši lielas, ērtas, un ja ar Jāņu galdu nav jāizjauc visas mājas kārtība. Tomēr, ja liekas, ka laiks būs jauks, izvēlēsimies vietu labāk ārā. Uzmeklēsim kādu zāļu klajumiņu mājas tuvumā, aizvējā. Tur pie ugunskura līgošana veiksies daudz jautrāk. Izraudzītajā vietā novietosim galdu, pārklāsim to ar tīru, baltu galda drānu vai dvieli, un sāksim kārtot ēdienus. Kārtosim tos vienkāršos māla traukos — tur tie vislabāk iederas. Raušus un plāceņus ļoti labi var kārtot lēzenākās bļodās vai uz šķīvjiem. Ēdieni galdā liekami tā, lai tie visiem Jāņu bērniem būtu labi sasniedzami. Ja galds liels, liksim vienādus ēdienus vairākās vietās.

Kad ēdieni un trauki salikti, ķersimies pie galda rotāšanas. Jāņu vakarā galda klāšanai plūc ozolu zarus, Jāņu zāles, madaras. Bet tikpat labi der arī citi zaļumi un puķes, jo — „Visas bija Jāņu zāles, ko plūc Jāņu vakarā" — saka kāda tautas dziesma.

Glīti izrotāt galdu ir māksla, bet to var veikt katrs, kam būs vajadzīgās zināšanas. Zaļumus un ziedus var kārtot vāzēs vai vienkāršos māla trauciņos, var likt tieši uz galda — pušķīšos (blakus, virspus vai apkārt šķīvim), vai vītnēs. Ja gribam ziedus kārtot vāzēs, pēdējās jāizvēlas zemākas, lai ēdāji paceļot acis, ieraudzītu nevis augsto puķu trauku, bet pašas puķes. Jāpiezīmē, ka Jāņu galdā labāk iederēsies lauku, nevis dārza ziedi. Rotājot galdu, nav jāaizmirst padarīt krāšņākas saimniecei un saimniekam — Jāņa mātei un Jāņa tēvam paredzētās vietas.

Kad Jāņu bērni sanākuši, aicināsim tos pie klātā galda un, mielojot ar sagādātajiem gardumiem, gādāsim par īstu, jautru svētku noskaņu.

Trīs gadi kāpostu audzēšanā

A. KASANDRIS, 127. Seces-Sērenes mazp. dal.

Kāpostus audzējam uzturam, tāpēc ir svarīgi iepazīties ar to audzēšanu, augšanas prasībām, audzēšanas iespējām, ražošanas atmaksāšanos, ražošanas pašizmaksu u. t. t.

Kāpostu ražas lielums atkarājas no priekšaugiem, zemes mēslošanas, zemes apstrādāšanas, irdināšanas augšanas laikā, laika apstākļiem u. t. t. Šādu atziņu pamudināts, nolēmu audzēt vairākus gadus no vietas kāpostus, ko arī izdarīju.

Par saviem piedzīvojumiem un sasniegumiem kāpostu audzēšanā gribu arī citiem šinī rakstā pastāstīt.

1935. gada vasarā kā sacensības kultūru mazpulkā audzēju Jelgavas baltos galviņu kāpostus. Stādus nopirku Seces-Sērenes lauksaimniecības skolā un tos iestādīju mālainā smilts zemē, kur iepriekšējā gadā bija augušas lopbarības bietes, mēslotas ar kūtsmēsliem. Mana lauciņa aramkārtas dziļums bija 20 cm un apakškārtas sastāvs smilšains māls. Kāpostu audzēšanai zemi rudenī nebiju sagatavojis, to sagatavoju pavasarī. Kūtsmēslus uz 100 m² — 1 vezumu izvedu, izārdīju un iearu 20. aprīlī. Lai pavasara saulē zeme tik stipri neizkalstu, tad lauciņu tūlīt noecēju. 27. maijā izsēju 4 kg 18% superfosfātu, ko tanī pašā dienā ieecēju. 6. jūnijā no rīta (uz 100 m²) izsēju 4 kg 16% Čīles salpetri, ko tūlīt ieecēju, bet pēcpusdienā izdarīju kāpostu dēstīšanu uz līdzena lauka. Dēstīšanu izdarīju ar rokām, iepriekš ar stādāmo urķi izdurot zemē vajadzīgā dziļumā bedrītes, lai stādiņiem netiktu saliektas saknītes, kas traucē augšanu. Dēstīšanu izdarīju pamīšus (šacha galdiņa veidā), liekot rindu no rindas 50 cm un stādu no stāda 60 cm. Nebija pagājis ilgs laiks, kad uz kāpostiem parādījās kaitekļi — svītrainie spradži. Tanī reizē vēl nezināju, kā spradžus apkarot, tāpēc nolēmu tos izķert. Vairākas dienas atkārtojot, beidzot rezultāti bija labi, spradži pazuda.

Sākās atkal kāpostu apkopšanas darbi augšanas laikā. Lai tie labāki augtu, 17. jūnijā lauciņu izkaplēju, bet 1. jūlijā lauciņu izravēju, izkaplēju un apmetu zemi ap stādiem, kas veicina sakņu attīstīšanos. 10. jūlijā priekš lietus kāpostiem devu ar ūdeni atšķaidītu vircas virsmēslojumu, bet 18. jūlijā pēdējo reizi lauciņu izkaplēju, izravēju un apmetu.

Kāposti bija jau labi paaugušies, kad tos atkal atrada kāpostu tauriņi. Tie lidoja ap kāpostiem, uzdēja uz kāpostu lapu apakšpuses dzeltenas oliņas kaudzītēs vai pa vienai. Minētās oliņas uzmeklēju, salasīju un iznīcināju — saspiežot. Šo paņēmienu izdarīju ik pēc nedēļas, kādēļ arī izdevās kāpostu tauriņu kāpuru postījumus novērst. Bez tam novēroju, ka kāpostu tauriņi, kamēr vēl nav kāpostu, savas oliņas dēj uz lielās nātras lapām, kur arī to kāpuri attīstās. Kāpuri vispirms noēd nātrām lapas, tad pāriet uz kāpostiem, kur nodara lielus zaudējumus vai pat iznīcina visu ražu. Tādēļ, mazpulku dalībnieki un dalībnieces, kāpostu audzētāji, neatļausim savu lauciņu tuvumā augt nātru „dzīvžogam", bet tās vasarā vairākas reizes nopļausim. Nesaku, ka ar to būs novērsti visi kāpostu tauriņu kāpostu postījumi, bet ar to varam tikai samazināt. Daži apkārtējie lauksaimnieki saka, ka kāpostu tauriņa kāpurus varot aizdzīt ar nepatīkamām smakām, kā tomātu un kartupeļu lapām, kuras iepriekš stipri saberž, tad noliek uz katra kāposta, un kāpuri būšot pēc pāris dienām prom. To arī tiku izmēģinājis, bet nekādus manāmus panākumus neieguvu.

Cīnoties ar kaitēkļiem un čakli kopjot lauciņu — drīz pienāca rudens un vajadzēja ievākt ražu. Ražu novācu no lauka 23. oktōbrī, un pavisam ievācu no 100 m² 410 kg kāpostu galviņu, kuras pārdevu, lapas izlietoju lopbarībai, kacēnus un saknes novietoju komposta kaudzē.

No kāpostu stādīšanas līdz novākšanai

bija pagājušas 139 dienas, vai 4 mēneši un 17 dienas.

1935. gada kāpostu audzēšanas atmaksāšanās ir šāda:

Ienākumi . .	Ls	20,50
Izdevumi . .	„	5,33
Peļņa . .	Ls	15,17
+ paša darba vērtība	„	2,13
Mazpulka dalībnieka iegūtais atlikums . . .	Ls	17,30

Ls 5,33:410 = 1,3 sant. ir viena kilograma kāpostu ražošanas pašizmaksa.

1936. gadā audzēju Braunšveigas kāpostus kā blakus kultūru, kādēļ pieteicos Čiles salpetŗa biroja 1936. g. mazpulku dalībniekiem rīkotā kāpostu audzēšanas konkursā. Šinī gadā priekšaugs bija āboliņš, kuŗš tika agri aparts iepriekšējā rudenī. Pavasarī velēna bija labi satrunējusi, un 28. maijā iestādīju kāpostus. Stādus pats izaudzēju lecektī. Nebija pagājusi nedēļa, kad uzbruka spradži un tos galīgi nopostīja, jo izķert tos nebija iespējams. 10. jūnijā iestādīju otru reizi, tomēr panākumu nebija.

Neveiksme mani ierosināja audzēt kāpostus vēl trešo gadu, jo ticēju, ka uz priekšu ies labāki un tikai cauri neveiksmēm tikšu pie mērķa.

1937. gadā audzēju Lībekas kāpostus saimniecības vajadzībām. Kāpostus stādīju vagās, kādēļ pa kāpostu starpām iesēju starpkultūru — ārstniecības augu — smaržīgās kumelītes.

Zemi sagatavoju rudenī. Agri pavasarī izsēju uz 100 m² 2 kg 18% superfosfātu un 2 kg 40% kalija sāli, kuŗus pirms izsēšanas sajaucu, bet pāris nedēļas vēlāk izsēju 1 kg 15,5% kaļķa salpetri. Mākslīgos mēslus pēc izsēšanas ieecēju, lai tie ātrāki sāktu iedarboties.

Kāpostu stādus audzēju pats. Sēklas izsēju 23. aprīlī lecektī. Kad stādiem jau bija 6 īstās lapas, tad tos piķēju — izstādīju lauciņā uz vagām, 60 cm vagu no vagas un stādu no stāda, lai vieglāki varētu zemi irdināt augšanas laikā. Uz 100 m² izstādīju 280 stādus, kuŗus pēc stādīšanas aplaistīju.

Kāposti auga teicami. Spradži tos neaiztika, tāpat arī kāpostu tauriņi savas oliņas nedēja, jo kāpuru nebija.

Prieks bija pašam, prieks visiem, redzot teicami augošu kāpostu lauciņu, kadēļ arī piepildījās vārdi: „Uz priekšu ies labāki, un tikai caur neveiksmēm pie mērķa!"

Tā, nu bija mērķis sasniegts, iegūtas zināšanas un pieredzējumi kāpostu audzēšanā.

Pienāca rudens. Raža bija jānovāc, lai to varētu tālāki apstrādāt — ieskābēt. Raža bija teicama — 670 kg no 100 m².

1937. gada kāpostu audzēšanas atmaksāšanās ir šāda:

Ienākumi . . .	Ls	26,50
Izdevumi . . .	„	5,36
Peļņa . .	Ls	21,14
+ paša darba vērtība .	„	3,16
Mazpulka dalībnieka iegūtais atlikums . .	Ls	24,30

Faktiskais atlikums ir: vērtīga uzturviela visam gadam un piedzīvojumi.

Ls 5,36:670 = 0,8 sant. ir 1 kg kāpostu ražošanas pašizmaksa.

Redziet nu, mazpulku dalībnieki un dalībnieces, kā darbs audzina un algo darītāju. Nepametīsim iesākto darbu pusceļā, bet izdarīsim līdz galam, iegūstot skaidrākus, pareizākus atzinumus ikvienā pasākumā, darbā.

Zemeņu un aveņu šķirošana

(Pieccīņu uzdevums)

H. Kalmiņš

Aveņu groziņš

Zemkopības ministrijas izdotā instrukcijā (priekšrakstā) par dārza ogu tirdzniecību noteikts, ka tās tirgū var sūtīt tikai noteiktā šķirojumā. Noteikt šķirojumu un ogas šķirot ir viens no šī gada mazpulku pieccīņu uzdevumiem. Šis uzdevums nav tik grūts kā šķiet. Šoreiz iepazīsimies ar zemeņu un aveņu šķirošanas noteikumiem un tiem darba paņēmieniem, kā šķirošanu izdarīt.

Zemeņu šķirojums. Pēc priekšraksta zemenes šķirojamas 4 šķirās: pirmā (jeb A) šķirā, otrā (jeb B) šķirā, trešā (jeb saimniecības) šķirā un nešķirotās ogās.

Pirmās šķiras ogām jābūt vienas šķirnes, ar augļu pamatnēm (zaļajām kauslapiņām) un cietām. Ogas nedrīkst būt neattīstījušās. Tirgū nedrīkst sūtīt ogas, kas nevar sasniegt lietošanas gatavību. Ogām jābūt vismaz 15 g smagām.

Atsevišķā iesaiņojumā puvušu un pelējušu ogu nedrīkst būt vairāk par 3%, ļoti deformētas (kroplas), sašķīdušas, slapjas un aplipušas ar zemi ne vairāk par 5% un zem mīnimālā svara (mazākas par 15 g) ne vairāk par 10% no ogu daudzuma.

Noteikumos par pirmās šķiras zemeņu īpašībām ogu mazākais lielums noteikts 15 g. Šai lielumā ogu visvairāk būs ražas sākumā, bet vispār nebūs sevišķi daudz. Katra oga nav jāsver, bet caurmēra mazākais lielums jāatrod, nosverot vairākas ogas, piem., desmit pirmās šķiras ogām jāsver vismaz 150 g. Ja 10 ogas nesver 150 g, tās pēc lieluma iederēsies otrajā šķirā (sk. to). Tā kā, ievērojot vislielāko rūpību, tomēr vienu otru reizi ogu šķirošanā var gadīties kļūdas, vai arī no ogu ievācēja neatkarīgu iemeslu dēļ rasties bojājumi (pelējums), pieļautas arī nelielos daudzumos šķirošanas kļūdas un bojājumi.

Otrās šķiras ogām jābūt ar augļu pamatni, bez nopietniem mēchaniskiem bojājumiem un slimībām. Ogām jābūt vismaz 8 g smagām.

Gatavības stadijai (pakāpei) jābūt tādai pašai kā pirmās šķiras ogām. Puvušo un pelējušo ogu nedrīkst būt vairāk par 4%, ļoti deformētas, sašķaidītas, slapjas un aplipušas ar zemi ne vairāk par 6% un zem mīnimālā svara ne vairāk kā 15% no ogu daudzuma.

Ja pirmās šķiras ogām pieļaujamās kļūdas un bojājumi ir 18% no kopējā ogu daudzuma, tad otrajā šķirā šis daudzums jau lielāks — 25% jeb ¼ no kopējā ogu daudzuma. Tas nenozīmē, ka ogām tādām vajaga būt, bet ka nelabvēlīgu apstākļu dēļ (lietains laiks ilgāku

Statnis ar 2 skalu groziņiem zemeņu lasīšanai un šķirošanai

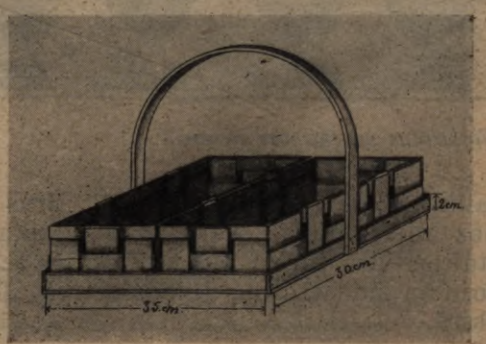

Nešķirotas un šķirotas zemenes

laiku) ogas ļoti grūti ievākt tīras un bez bojājumiem. Nelabvēlīgos laika apstākļos visu kļūdu būs vairāk, tāpēc šķirojuma ziņā tās būs jāiedala trešā šķirā. šķirā.

Trešā jeb saimniecības šķirā ieskaitāmas ogas, kas neatbilst pirmās un otrās šķiras prasībām; tās var būt bez pamatnes, mitras un pārgatavojušās, bet bez slimībām un netīrumiem.

Nešķirotajās ogās ietilpināmas visas pārējās ogas, kuras nav sagatavotas, saskaņā ar iepriekšējiem noteikumiem.

Šai šķirā ietilpināmas ogas, kas nav šķirotas pēc lieluma, bet kopā vienā traukā ielasītas lielās un mazās.

Aveņu šķirojums. Avenes pēc to īpašībām iedalāmas trīs šķirās: pirmā (jeb A), otrā (jeb B) un saimniecības šķirā.

Pirmās šķiras ogām jābūt vienas šķirnes, tīrām, spilgtām un cietām. Tirgū nedrīkst laist ogas, kuras nevar sasniegt lietošanas gatavību. Ogām jābūt labi attīstītām, bez pelējumiem, puvumiem, ievainojumiem un mēchaniskiem piemaisījumiem, ne mazāk par 4 g smagām. Ogas nedrīkst būt slapjas, pārgatavojušās, savītušas, bojātas no insektiem vai slimībām. Ogas var būt ar vai bez pamatnes, bet ne jauktas vienā iesaiņojumā.

Atsevišķā iesaiņojumā puvušu un pelējušu ogu nedrīkst būt vairāk par 3%, ļoti deformētas (kroplas), sašķaidītas, slapjas un aplipušas ar zemi ne vairāk par 5%, un zem mīnimālā svara (4 g) ne vairāk kā 10% no ogu daudzuma. Ogu virsmas lielākai daļai jābūt šķirnei atbilstošā krāsā.

Avenes ir visgleznākās, vārīgākās citu dārza ogu vidū, tālab tām arī šķirojumā tik daudz un dažādu nosacījumu. Neparastāks te ir norādījums, ka ogas var lasīt ar pamatnēm (serdītēm). Tas gan būs ieteicams tikai tad, ja ogas tiešām ļoti labas un noderīgas lietošanai svaigā veidā. Vācot ar pamatnēm, darbs veicas gausāk. Svarīgs te arī norādījums par ogu krāsu. Spilgta krāsa arvien uzturas neilgu laiku. Tiklīdz tās pārgatavojušās, krāsa top blāva. Tas pats notiek, ja ogu ievākšanas laikā līst lietus. Avenēs ļoti ātri ieviešas pelējums. No tā var izsargāties, ogas novācot, iekams tās nav pārgatavojušās un

Pirmās, otrās un saimniecības šķiras avenes

tikai sausā laikā. Ogas nedrīkst būt tārpainas.

Otrās šķiras ogām jābūt vienas šķirnes, ne vieglākām par 2 g un atsevišķai ogai nedrīkst būt vairāk par 3 sakaltušām sēklām. Krāsai un gatavībai jābūt tādai pašai, kā pirmās šķiras ogām. Iesaiņojumā puvušu, pelējušu un tārpainu ogu nedrīkst būt vairāk par 5%, ļoti deformētas, sašķaidītas un netīras vairāk kā 10%. Ogas var būt ar vai bez pamatnes, bet ne jauktas vienā iesaiņojumā.

Saimniecības šķirā ieskaitāmas ogas, kuŗas neatbilst minētām prasībām, bet kuŗas lieto sulām un sīrupiem, tās var būt slapjas, bet ne pelējušas, puvušas vai tārpainas.

Darba paņēmieni. Zemeņu un aveņu šķirošanu nevar izdarīt tā, kā pie āboliem un bumbieriem pēc to novākšanas. Šīs ogas gleznas un šķirošana jāizdara ievācot. Tāpēc, ogas ievācot, jālieto divi trauki: vienā lasa labās, tirgum derīgās ogas, otrā slimību un kaitēkļu bojātās un netīrās ogas. Lai ar abiem traukiem būtu ērti strādāt, zemenes ievācot, divus skalu groziņus novieto īpašā statnī, kam pāri pārliekts un piestiprināts skalu locinš vai arī lazdas stīpa, tāpēc to ērti pārvietot. Avenes ievācot tādu statni lietot nevarēs. Avenes lasot, dažreiz pat jāpakāpjas, tāpēc ērtāk ogu ievākšanas darbā rīkoties šādi. Skalu groziņu iesien drāniņā, tās stūŗus groziņa galā sasienot kopā. Pie katra groziņa galā izveidotā sējuma piestiprina platāku saiti, kuŗas garums jāpiemēro augumam, jo šādi sagatavotais groziņš, ogas ievācot, jāpakaŗ kaklā. Groziņā lasa labās, tirgum derīgās ogas, bet bojātās novieto atsevišķā trauciņā, kuŗu arī pakaŗ kaklā, saiti novietojot pār plecu. Ļoti parocīgi ir nelieli skārda trauki (iesala vai marmelādes trauciņi ½ kg tilpumā).

Pieccīņu uzdevums zemeņu un aveņu šķirošanā ir šāds. Ievērojot šķirojuma nosacījumus, jāielasa groziņā vērtīšanas komisijas noteikts ogu daudzums, reizē ar to izdarot šķirošanu. Tā tad vispirms jāvingrinās ogu novākšanā. Ogas grupēt divos šķirojumos reizē, piem., pirmajā un otrajā šķirā, praksē nevajadzēs, jo parasti ogas ir stipri vienādas, bet to lielums svārstās atkarībā no tā, vai ogas ievācam ražas sākumā vai beigās.

Saulē

A. SPROĢIS.

Es simtgadīgu koku ēnā dusu,
No priežu smaržas un no saules skauts.
Zils virmo gaiss virs manas galvas,
Un manam domu kumeļam nu viss ir ļauts.

Kāds brīnums tas, ka varu sevi atrast,
Kur ne no zinātnes, ne mākslas skauts,
Ne laika temps kur uzpūš savu elpu,
Bet te, kur tikai dabai valdīt ļauts.

Kā mēs iemācījāmies novērtēt liellopus pēc eksterjēra

Ļoti interesanta, bet arī sarežģīta mums visiem izlikās liellopu novērtēšana pēc viņu ārējā izskata, kas aprakstīta „Mazpulka" marta un maija numurā. Vadītājs ieteica mums šo rakstu jo rūpīgi izlasīt. Ar novērtēšanu vajadzēšot iepazīties nevien mūsu priekšniekam, kam šovasar būs tiesības piedalīties novada pieccīņās, bet visiem pilntiesīgiem mazpulku dalībniekiem. Kādā sanāksmē, runājot par mūsu mazpulka turpmāko darbību, priekšnieks ziņoja, ka pēc nedēļas pie mums ieradīšoties lopkopības pārraugs, kas praktiski iepazīstināšot ar liellopu novērtēšanu. Paši pie sevis spriedām, ka tā jau nu gan būtu jauka lieta, bet diezi', vai arī mēs kādreiz varētu patstāvīgi spriest par lopu derīgumu . Norunātā dienā, paņēmuši līdzi abus attiecīgos žurnālus, devāmies visi uz kaimiņu saimniecību. Pārraugs palūdza izvest kādu govi un nesāka vis tūlīt spriest par viņas kļūdām un trūkumiem, bet, saskaņā ar rakstu „Mazpulkā", vispirms mūs pēc kārtas iepazīstināja ar atsevišķām eksterjēra daļām: parādīja skaustuvi, muguru, jostas vietu, krustu un visas citas ķermeņa daļas; tālāk parādīja, kā saprotams un vērtējams krūšu un jostas dziļums, kāju stāvotne u. c. žurnālā aprakstītās lietas. Tas viss tagad izlikās tīri saprotami un pavisam vienkārši. Govs kļuva nemierīga, un mēs izvedām vienu citu. Tagad pārraugs lūdza, lai kāds no mums tādā pašā kārtībā, sākot ar galvu un muguras līniju, parādītu un nosauktu visas eksterjēra daļas. To labprātīgi uzņēmās mazpulka priekšnieks. Mēs viņam dažreiz palīdzējām un tā, kopējiem spēkiem, būtu gluži labi iztikuši bez pārrauga iejaukšanās, ja viņš neaizrādītu arī uz citām lietām. Šoreiz pārraugs, runājot par atsevišķām eksterjēra daļām, norādīja arī uz tām kļūdām, kas biežāki novērojamas. Tā kā mēs bijām iepazinušies ar divu govju eksterjēru, tās savstarpēji salīdzinot, mums kļuva saprotami tādi jēdzieni kā — taisna vai ieliekta mugura, slīps krusts, augsta astes sakne, sekla jostas vieta, nokāries vēders un taml. Nevarēju iepriekš iedomāties, ka visi šie savādie izteicieni ir tomēr tik pamatoti, tik loģiski, ja vien kāds ar šīm lietām iepazīstina.

Tad vienu pusstundu apskati pārtrauca. Šai laikā mums uzdeva sakārtot zīmuļus un piezīmju burtnīcas. Jau iepriekš vadītājs mums bija uzdevis savās burtnīcās ierakstīt „slaucamo govju novērtēšanas tabulu", saskaņā ar maija „Mazpulka" numuru (220. lp.p.) un pie tam 3 reizes. Bez tam vadītājs uzdeva visiem paņemt līdzi kādu cietu paliekamo, lai ērtāki varētu rakstīt. Vienam otram to vajadzēja tagad sameklēt uz vietas, jo zinājām, ka paviršību vadītājs nepielaidīs.

Sākās novērtēšana. Pārraugs skaidroja un sprieda, un mēs visi ierakstījām savās tabulās rezultātus: par galvu un kaklu nevis 5, bet 4, jo viņas ragi esot par rupjiem un galīgi vienaldzīga acu izteiksme; par pleciem un skaustu 4,5, par krūtīm un ribām — 5, par muguru un muguras līniju tikai 3, jo mugura esot nelīdzena, ieliekta u. t. t. Kopā iznāca 34 p. Pēc iedalījuma šī govs bija jāieskaita II šķirā. Šāda govs vērtēšana izliekas nenoteikta, bet kad nākošo govi vajadzēja novērtēt mūsu priekšniekam, nelikās vairs tik grūti. Trešo govi vajadzēja novērtēt katram gluži patstāvīgi. Pārraugs aizliedza pat savā starpā apspriesties un sarunāties. Visiem bija patiesi liela ziņkāre un interese, kāds katram būs iznācis punktu kopskaits. Rezultāti svārstījās ļoti dažādi — no 41,0 p. līdz 30,0 p. Mums apgalvoja, ka zināma punktu starpība gadās arī vērtētājiem, kas jau ir iestrādājušies un ka matēmatiski atrastais caurmēra punktu skaits jāuzskata par labu rezultātu.

Lai nu kā mums gāja, šķīrāmies ar

drošu pārliecību, ka šo interesanto un vajadzīgo prasmi pēc dažiem vingrinājumiem varēsim piesavināties katrs.

Bija patīkami vērot, cik ļoti šī lieta ir mūs visus ieinteresējusi. Brīvstundās pat tie skolnieki, kas nav mazpulka dalībnieki, sāka mūs par visu sīkāki iztaujāt, jo mēs par šīm lietām vien tagad runājām. Ejot uz skolu vai uz mājām, ar interesi aplūkojām visas govis ceļa malā un novērtējām tās. Nereti iznāca nesaskaņas un pat strīdiņi, bet galu galā tas nemaz nenāca par ļaunu. Pie tām govīm, kas pašas pirmās parādījās ganos, novērojām sevišķi daudz kļūdu. Te nu mēs sapratām arī skaidri, kas ir „bada kondīcija". Citādi par „kondīciju", „konstitūciju" u. c. nedzirdētām lietām mums vēl nav pilnīgas skaidrības, bet vadītājs ar pārraugu apgalvoja, ka arī šīs lietas pamazām mums noskaidrosies, ja vien mēs vairāk vispāri vingrināsimies liellopu pazīšanā un novērtēšanā. Nezinu, vai citas saimes arī par to ir padomājušas, bet mūsu saimes vecākais mūs uzaicināja nākamnedēļ pie sevis, lai kopīgi pavingrinātos. Viņš gan mums piekodināja, lai mēs to nevienam nesakot, citādi citas saimes darīšot tāpat un tad mūsu saimei būs mazas izredzes uzvarēt eksterjēra novērtēšanas sacensībās, ko vadītājs izsludināja tūlīt pēc Vasaras svētkiem. Es ceru, ka Jūs neizpļāpāsiet manam saimes vecākajam, ka es Jums to izstāstīju. Citādi man var iet slikti.

„Žagatiņš."

Ziedoņa pēdas

Ak, šīs mazās ziedoņpēdas,
Kā tās silda zemes sirdi!
Izplēn gaisā visas bēdas. . .
Vai tu ziedoņšalkas dzirdi?
Nāk šīs pēdas gaišiem soļiem
Pāri laukiem, smaidīdamas.
Rudzu zelmenis jau zaļo.
Nāk tās, zemi svētīdamas.

Ziedoņpēda — mazā burve,
Tavas kājas zeltā laistas!
Birst no kurpēm vizbulītes. . .
Cik šīs zilās acis skaistas!

Zeme kūp, tā silti dvašo,
Kaut nav pļavā raibo ziedu.
Vēl nav kļavām zaļo lapu,
Vēl guļ daudzi cieto miegu.

Mazās pēdas nespēj knaši
Pārstaigāt it visas malas,
Tādēļ tas, kas pirmais modies,
Jau ar arajiņu dalas:
Dod tam prieku, dod tam spēku,
Zemes valoda ir dziļa.
Zemei nava skaļu vārdu.
Zemei — liela, klusa mīla.

Tautas deja

Govju slaukšana

Agr. L. SKRODELS, L. Ū. priv. docente

Govi slaucot, būtu jānovērš visi apstākļi, kas aiztur ātru uzrietēšanu, pilnīgu rietēšanu un kas radītu govs priekšlaicīgu izrietēšanu. (Par piena uzrietēšanu, kā arī vispāri par tesmens uzbūvi un piena ražošanu skat. rakstu nākamā numurā.). Govs būtu jāslauc parastā vietā, govij pazīstamam slaucējam un vienmēr noteiktā laikā. Slaucējiem un kopējiem jāapietas saudzīgi ar dzīvnieku. Govi nedrīkst dauzīt, grūstīt, uz to nevajaga kliegt. Slaukšanas laikā nedrīkst būt kūtī troksnis, sveši cilvēki vai nepierasti dzīvnieki. Nemierīga, iebaidīta, uztraukta govs aiztur pienu vairāk, nekā to varam iedomāties: to spilgti liecina daži piemēri:

Govis	Diena 1935. g.	Dienas izslaukums kg	Piena tauku %	
Made	15. V.	19,4	4,74	mierīgi slaukta
„	16. V.	18,8	4,71	„ „
„	17. V.	19,0	4,51	„ „
„	18. V.	18,4	5,17	„ „
„	**19. V.**	**15,9**	**2,92**	pirms slaukšanas govij pāra reizes ar dvieli.
„	20. V.	18,2	4,77	mierīgi slaukta.
Marga	15. V.	26,2	4,13	mierīgi slaukta
„	16. V.	26,9	4,10	„ „
„	17. V.	27,5	3,68	„ „
„	18. V.	26,6	3,76	„
„	**19. V.**	**15,9**	**2,92**	pirms slaukš. govij iesists pāra reizes ar dvieli
„	20. V.	21,9	3,52	mierīgi slaukta.
Kosa	15. V.	16,9	3,93	mierīgi slaukta.
„	16. V.	16,9	3,87	„ „
„	17. V.	18,0	4,03	„ „
„	18. V.	17,2	3,94	„ „
„	**19. V.**	**13,4**	**3,04**	pirms slaukš. govij iesists ar dvieli.
„	20. V.	16,1	3,94	mierīgi slaukta.

Šie piemēri rāda, ka katram slaucējam jāapietas ar govi saudzīgi. Govs samazina izslaukumu un piena tauku saturu ne tikai tajā dienā vai slaukšanas reizē, kad tai iesit, bet izslaukums zemāks arī nākošā dienā.

Lai iegūtu tīru pienu, govij jābūt tīrai. Govij jānotīra sāni, pavēdere un tesmens. Ja govs tesmens nav aplipis mēsliem, tad samērā tīru pienu var arī iegūt, tesmeni rūpīgi noslaukot sausā, tīrā dvielī. Mēsliem aplipis tesmens jānomazgā. Vēlams, lai tesmeni mazgājamais ūdens būtu silts — ap 25—30° C. Mazgājot tesmeni ar aukstu ūdeni, kas govij nav patīkami, govs lēni uzriet, slaukšana iet ilgāk, izslaukums mazāks, un piena tauku saturs zemāks. Arī pēc mazgāšanas siltā ūdenī tesmens rūpīgi jānoslauka, jo, ūdenim izgarojot no tesmens virsmas, govs tāpat izjūt aukstumu, kā mazgājot tesmeni ar aukstu ūdeni. Tesmens mazgāšanu ar aukstu ūdeni un tesmens slapēšanu bez nosusināšanas uzskata par tesmens iekaisuma veicinātājiem. Pēc tesmens tīrīšanas vai mazgāšanas nekavējoties jāsāk slaukt, jo, tesmeni tīrot, govs uzriet un ja tūliņ neslauc, govs var izrietēt. Nākošā uzrietēšana ir lēnāka un nepilnīgāka. Pie izrietēšanas piens no cisternas un pupa kanāla var iesūkties atpakaļ dziedzeŗa audos un kā bagāts ar sīkbūtnēm, radīt tesmens slimošanu. Lai iegūtu tīru pienu, un arī slaucēja labsajūtas dēļ, slaucot mēdz piesiet asti govij pie kājas ar

1.. 2. un 3. att. Sēdekļa augstums jāpiemēro tesmens augstumam

Slauceni nedrīkst pabāzt zem tesmens (4. att.), turēt pārāk tālu no tesmens (5. att.) vai uz zemes (6. att.)

aukliņu vai šim nolūkam pagatavotu siksnu. Aste būtu jāpiesien pie tā sāna kājas, pie kuŗa sēd slaucējs, t. i., mūsu apstākļos, pie labās, jo, sienot asti pie kreisās kājas, sējumam atraisoties, slaucējam jāpieceļas astes piesiešanai un tā rodas ilgāks slaukšanas pārtraukums. Ja govs asti nevīcina, tad astes piesiešana arī nav vajadzīga, jo astes piesiešana govīm nav patīkama.

Pēc astes piesiešanas un govs notīrīšanas slaucējam steidzīgi jānomazgā rokas, jānoslauka tās sausas un, atsēžoties uz ķeblīša, jānovieto slaukāmais dvielis uz ceļiem, vai arī jāiebāž ar vienu galu kabatā vai aiz jostas. Slikts paradums ir tesmens slaukāmo dvieli pārklāt pār govs muguru, kas neveicina tīrību un slaucējam tas slaukšanas laikā grūtāk aizsniedzams.

Slaucēja darba ražība un piena tīrība daudz atkarājas no slaucēja sēdēšanas veida un stāvokļa slaukšanas laikā. Slaucējam jāsēd taisni uz piemērota augstuma ķeblīša un slaucot rokas no elkoņa līdz plaukstai jātur līmeniskā stāvoklī. Slaucējs jūtas ērti, ja sēdeklis ir stabīls. tāpēc ķeblīši ar vienu vai trim kājām nav ieteicami. Ērti un stabīli sēdekļi ir dažādu malu augstuma kastītes, kas dod iespēju sēdekļa augstumu pieskaņot arī tesmens dažādiem augstumiem (sk. 1., 2. un 3. att.).

Vaļējas slaucenes jābalsta starp ceļiem, pusslēgtās var turēt uz zemes starp ceļiem. Slauceni novietojot tālāk no govs, iegūst tīrāku pienu, bet piena strūklas ievadīšana slaucenē grūtāka. Slauceni turot zem tesmens, atvieglo slaukšanu, bet pienu iegūst netīrāku (sk. 4., 5. un 6. att.). Pareiza sēdēšana un slaucenes turēšana vajadzīgā attālumā no tesmens ir laba slaucēja māksla, no kā atkarīga piena tīrība un arī darba ražība.

Iesācējiem nosēšanās pie govs rada grūtības. Visbiežāk tie novieto kājas zem govs vai arī no ceļiem uz leju tur tās stāteniski. (sk. 7. att.). Pirmajā gadījumā govs var viegli iespert pa kāju, otrajā uzmīt uz pēdas. Visdrošāk slaucējs var justies, ja, turot slauceni starp ceļiem, to nolaiž pēc iespējas zemu, pavelkot kājas no ceļiem uz leju pa katru pusi sēdeklim (sk. 8. att.). Pie tāda stāvokļa var ceļus ar slauceni pārvietot uz vienu vai otru pusi, ja govs pa slaukšanas laiku sakustas, un pašam slaucējam tad nav jāmaina sēdēšanas vieta. Slaucējam ar plecu un galvu nevajag skart govs sānus un ar roku pakaļkājas priekšpusi (sk. 9. att.). Tās puses pakaļkāja, pie kuŗas sēd slaucējs, jānostāda atpakaļ, lai slaucējs ērti varētu aizsniegt visus tesmens ceturkšņus.

Slaukšanas laikā rokas nevar balstīties ne uz ceļiem, ne slaucenes malām (sk. 10. att.). Tāda roku balstīšana apgrūtina asinsriņķošanu un nogurdina ātrāk rokas.

Pupa kanālā esošais piens bagāts sīkbūtnēm, tāpēc to pirms slaukšanas sākuma izslauc atsevišķā slaucenei piemontētā vai citā traukā. Pirms slaukšanas tesmens nav jāmasē. Tesmeni tīrot, normāli govs uzriet. Pirms slaukšanas masāža govīm nav patīkama un augsta izslaukuma govīm pat sāpīga. Ar to govs rietēšana kļūst lēnāka, un rezultātā var būt zemāks piena izslaukums un ma-

7. att. Slaucējs kājas nedrīkst novietot zem govs

8. att. Slvucēja pareiza sēdēšana. Slaucene jātur starp ceļiem. Kājas pēda jāatvelk līdz sēdeklim

9. att. Slaucējs ar plecu un galvu nedrīkst skart govs sānus un slaukšanas laikā skatīties atpakaļ

zāk piena tauku, kaut gan piena tauku saturs var būt arī augstāks. Jāslauc ar spaidīšanu. Normāli gaŗus pupus aptveŗ ar visu sauju tā, ka plaukstas apakšējā mala atrodas vienādā augstumā ar pupa galu. Ar rādītāja pirkstu un īksti saspiež pupa kanāla augšas daļu, noslēdzot pienam izeju uz cisternas pusi un pakāpeniski, saspiežot vidus, gredzena un mazo pirkstiņu, izspiež piena kanālā esošo pienu (sk. 12. att.). Īsus pupus slaucot, mazais, gredzena un pat vidus pirksts jātur no pupa atstātāk, pienu izspiež tikai ar īksti un rādītāja pirkstu. Gaŗus pupus slaucot, jāaptveŗ ar sauju pupa lejas gals, lai delnas apakšējā mala būtu vienā augstumā ar pupa izvadu kanālu, bet nevajag aptvert augstu pupa pamatu (sk. 13. att.). Slaukšanai ar spaidīšanu ir šādas priekšrocības, tā: 1) govij patīkamāka, 2) dod iespēju iegūt tīrāku pienu, 3) mazāk bojā pupus un tesmeni, 4) slaucēja rokas mazāk nogurst un 5) darbs var būt ražīgāks. Bet slaukšana ar spaidīšanu tikai tad ir pareiza, ja ar katru rokas nospiedienu izplūst gaŗa un spēcīga piena strūkla, kas liecina, ka sauja un pirksti pareizi saspiesti. Slaucot īsām un tievām strūkliņām, darba ražība maza, govij tas ir nepatīkami, izslaukumi ir mazāki un tauku saturs zemāks. Slaucot ar spaidīšanu, tesmenim jāpaliek nekustīgam, vai tas var tikai lēni šūpoties, bet nedrīkst tesmeni raustīt, t. i. pie katra saujas spiediena nevajag paraut vai pavilk pupu uz leju vai uz sāniem, ar ko lielākā vai mazākā mērā tesmeni rausta uz vienu un otru pusi. Tesmeņa raustīšana vai stipra šūpošana nav govij patīkama, tā slaucot iegūst zemāku izslaukumu un mazāk piena tauku pie nedaudz augstāka piena tauku satura.

Slaucot ar spaidīšanu, jāslauc ar sausām rokām, nesaslapinot ar pienu rokas un pupus. Ja pupu āda ir sasprēgājusi, no mazgāšanas un vēja sausa, cieta un sāpīga, to var ieziest ar tīriem, saldiem cūku taukiem, tīrīto vazelīnu vai šim nolūkam īpaši pagatavotām ziedēm. Slaucot ar roku slapināšanu, iegūst netīrāku pienu, tā neatvieglo darbu, bet ir tikai slaucēja paradums, kā atlieka no slaukšanas ar staipīšanu.

Tam, kādā kārtībā slauc tesmens ceturkšņus, nav nozīmes. Ir svarīgi, lai slauktu ātri un ražīgi, izslaucot laika vienībā pēc iespējas vairāk piena. Tāpēc ir svarīgi sākt slaukšanu no tiem ceturkšņiem, kas slaucas grūtāk. Parasti grūtāk slaucami pakaļējie, īsākie pupi. Ja tos slauc pirmos, kamēr rokas vēl nav nogurušas, tos izslauc ātrāk. Sākot slaukt īsākos, pakaļējos pupus, kamēr tie vēl nav pilnīgi pierietējuši, tos var labāk aptvert. Pie pakaļējo pupu slaukšanas rokas var turēt tā, ka priekšējie pupi darbu nemaz netraucē. Tikko piens no ceturkšņiem izslaukts un nedod pie katra rokas saspiediena vairs pilnu piena strūklu, jāpāriet pie jauna ceturkšņa slaukšanas, neskatoties uz to, vai slaukšana būs vienpusīga (vienlaicīga abu vienu sānu ceturkšņu slaukšana), abpusīga vai krusteniska (viens pakaļējais un otras puses priekšējais ceturksnis). Visu slaukšanas laiku abām rokām jābūt vienādi nodarbinātām, katrai slaucot savu ceturksni. Ja noteikti ievēro ceturkšņu slaukšanas kārtību, bieži

10. att. Slaucējs nedrīkst sēdēt salīcis un rokas balstīt uz ceļiem vai slaucenes malas

11. att. Slaucējs nedrīkst sēdēt ¦ zemē, sarunāties vai interesēties par apkārtni

12. att. Pareizs rokas un pirkstu stāvoklis pie slaukšanas ar spaidīšanu

gadās, ka pie nesimetriski veidotiem tesmeņiem viens ceturksnis jau izslaukts, kamēr otrs vēl nav ar darbu pat pusē; arī kreisā roka daudziem slaucējiem darbojas sliktāk. Šādos gadījumos pieturēšanās pie viena slaukšanas veida tikai samazina darba ražīgumu un samazina arī izslaukumu.

Slaukšanas darba ražīgums krītas arī pie biežas slaucamo ceturkšņu maiņas. Slikti, nespēcīgu roku slaucēji bieži pārmaina slaucamos ceturkšņus, domādami ar to rokas atpūtināt. Patiesībā ar to viņi vairāk rokas nogurdina, jo, pirmās strūklas izspiežot, pēc ceturkšņu pārmaiņas jāpielieto katrā gadījumā vairāk spēka. Biežā ceturkšņu maiņa govij nepatīkama, tā samazina izslaukumu un spērājas govis kļūst nemierīgākas, jo visbiežāk speršana gadās, pārejot no vieniem ceturkšņiem pie otriem. Nekad nevajag slaukt ar abām rokām vienu ceturksni. Tāda slaukšana dod zemāku izslaukumu, kā lēna darba rezultātu. Izņēmums var būt tikai pašās slaukšanas beigās, kad nenormāli attīstītie ceturkšņi pie pārslaukšanas jāpaceļ ar vienu roku nedaudz uz augšu vai jāsaspiež, kamēr otra roka izslauc pupa kanālā ieplūstošo pienu.

Slaucot jānovērš katrs pārtraukums darbā: slaucējs nedrīkst sarunāties, interesēties par apkārtni, (sk. 11. att.), tam visa uzmanība jāpiegriež tikai savam darbam. Labs slaucējs slaukšanas vidū neatpūtina arī rokas. Sācējs to var darīt starp divu govju slaukšanu, masējot rokas, labāk vēl turot tās līdz elkoņiem siltā ūdenī.

Ātrai govs izslaukšanai izslaukuma un piena tauku satura ziņā lielas priekšrocības pret lēnu slaukšanu. Raksturīgi šādi skaitļi, kas iegūti, slaucot govis pārmaiņus, vienu dienu lēni, otru ātri. 10 dienu caurmēra izslaukums un piena tauku saturs bijis:

Govju vārdi	Lēni slaucot			Ātri slaucot		
	Piens kg	Tauku %	Izslaukts minūtē kg	Piens kg	Tauku %	Izslaukts minūtē kg
Noma	20,4	2,08	0,43	27,4	4,99	1,22
Paja	13,8	2,65	0,38	16,7	4,68	1,11
Nauda	14,6	3,07	0,28	14,7	4,19	0,95
Rūja	**10,2**	**1,59**	**0,34**	**18,8**	**3,97**	**1,04**
Vidēji	14,75	2,37	0,36	19,4	4,52	1,09

Ātrai slaukšanai uzkrītoši liela nozīme kā izslauktā piena, tā piena tauku satura ziņā.

Iesācēji reti kad var tūliņ slaukt ātri un ražīgi. Tāpēc, apmācot slaukšanai, ieteicams govi slaukt vienlaicīgi 2 slaucējiem, slaucot katram savas puses ceturkšņus. Tā vajadzētu arī slaukt grūti slaucamās, lielu tesmeņu, lielu izslaukumu un spērājas govis (sk. 14. att.). Arī pirmpienes ātrāk pieron pie slaukšanas, ja tās slauc 2 slaucēji vienlaicīgi. Sliktu slaucēju darbu var labot ar to, ka 2 slaucēji vienlaicīgi slauc visus 4 ceturkšņus. Ir novērots, ka visātrāk iesācējs iemācās slaukt, ja tas slauc pretim labam slaucējam, un katrreizējais izslaukums arī mazāk cieš no iesācēja slaukšanas.

Runājot par tesmens masāžu pēc slaukšanas, jāsaka, ka masāžu ļoti uzsvēra tad, kad uzskatīja, ka piens pastiprināti rodas tesmenī slaukšanas laikā, tāpēc prasīja komplicētus masāžas paņēmienus kā nepieciešamu pareizas

13. att. Nepareizs pupa aptvērums (pārāk augsts) slaucot ar spaidīšanu

14. att. Grūti slaucamas govis jāslauc 2 slaucējiem vienlaicīgi

slaukšanas daļu. Tagad noskaidrojies, ka masāža var dot labus panākumus tikai tad, ja to sāk pēc pilnīgas tesmens izslaukšanas. Ja, turpretim, masāžu sāk, kad cisternā un lielos piena vados vēl ir palicis piens, pa masāžas laiku var atslābt piena dziedzeŗa muskuļi, un piens var uzsūkties atpakaļ dziedzeŗa sīkajos vados. Slaucējiem gan liekas, ka govs ir pilnīgi izslaukta, tomēr dziedzeŗos ir palicis piens, ko arī ar masāžu vairs nevar iegūt. Bez tam masāža prasa samērā daudz laika un neveicina piena tīrību. Arī bez komplicētiem masāžas paņēmieniem ir iespējams govi ātri un pilnīgi izslaukt. Pati par sevi enerģiska, ražīga slaukšana veicina pilnīgāku piena izvadīšanu no dziedzeŗa. Un kad ne no viena ceturkšņa vairs nevar izslaukt pilnu piena strūklu, var sākt pārslaukšanu. Atvirzot slauceni tālāk no tesmens, ar abām rokām aptveŗ viena sāna ceturkšņus (skat. 15.—20. att.) un rokas, lēni spiežot uz tesmeni, velk uz leju līdz pupiem. Pie katras roku novilkšanas jeb tesmens puses nobraucīšanas izspiež no pupa kanāla ieplūdušo pienu. Tāda tesmens nobraucīšana veicina piena ieplūšanu no līkumotiem lielākiem kanālīšiem un vadiem cisternā un kanālā, dod iespēju ātri un tīri govi izslaukt.

Norādījumam par to, ka ar tesmens masāžu var veicināt asins pieplūšanu piena dziedzeŗam un tā labāku attīstību, tikai pa daļai ir taisnība, jo aizmirst dabīgo masāžu, ko pati govs veic ar kājām pie katras kustības. Ar masāžu arī nepaceļ piena tauku saturu. Ja pa masāžas laiku govs izriet, piena tauku saturs ir zemāks, kā slaucot bez masāžas, bet izslaucot govi pilnīgi. Ja ar masāžas palīdzību vienā dienā iegūst vairāk piena tauku, tad to pārākums iztrūkst tāpat kā izslaukuma pārākums nākošā dienā.

Daudz svarīgāka ir veikla un ātra slaukšana, kādu veic apzinīgs slaucējs-pratējs, nekā lēnā slaukšana, pēc slaukšanas tesmeni masējot.

Spilgts piemērs tam varētu būt sekojošie resultāti, kas iegūti slaukšanas

15.—20. att. Saīsinatas tesmens masāžas paņēmiens un tesmens pilnīga izslaukšana

18.—20. att.

praksē, mainot pa dienām labu slaucēju ar sliktu. Pirmais slauca bez masāžas, otrs pēc slaukšanas tesmeni masēja. 10 dienu laikā caurmēra dienas izslaukumi un piena tauku saturs bija:

	Labam slaucējam				Sliktam slaucējam			
Govs vārdi	Piens kg	tauku %	Piena tauki kg	Slaukšanas ilgums uz govs dienā	Piens kg	Tauku %	Piena tauki kg	Slaukšanas ilgums uz govs dienā
Okte ...	24,5	5,05	1,24	23'00"	17,9	2,61	0,47	56'00
Paja	20,6	4,65	0,96	23'00"	15,1	3,03	0,46	57'00
Menca ..	20,5	4,53	0,93	20'30"	15,4	3,51	0,54	58'00
Odze ...	10,9	4,54	0,49	12'30"	10,9	3,60	0,39	58'00

Jo augstāks izslaukums, jo sliktāks rezultāts sliktam slaucējam. Visas govis samazinājušas piena tauku saturu, pie tam neviena no tām nebija grūti slaucama. Grūti slaucamo govju slaukšanā, kad slaucēja rokas nogurst vēl ātrāk, slikta, nepratēja slaucēja izslauktais piens un piena tauku saturs uzrādītu vēl lielāku starpību.

Pabeidzot govi slaukt, jānoslauka ar dvieli pupu galos palikušā piena pilīte, kuŗai izžūstot, uz pupa gala paliek sīkbūtņu attīstībai labvēlīga vide.

Slaukšana, izņemot cieti, grūti slaucamās govis, pratējam nav smags, bet katram slaucējam atbildīgs darbs. No slaukšanas prasmes atkarājas arī mūsu piena lopu ražība, veselība un mūža ilgums, iegūtā piena tīrība, koppienotavu un sierotavu ražojumu kvalitāte. Tāpēc slaukšanas darbs pelnī ievērību, cieņu un tā sekmēšanu.

Zeme

EDVARTS TŪTERS.

Ai zeme, tu man esi tuva;
Ar kokiem saaudzis mans gars.
Ir dvēsle rada ziediem druvā,
Draugs sapņiem — gaišais saules stars.

Kad es pie tevis — kalnos, lejās —
Man atplaukst sapņis medus salds. . .
Kā rasa dvēslē līksme lejas.
Un izgaist viss, kas šķita malds.

Tu visus pabaro un svēti,
Kam vien pie tevis siets ir prāts.
No tavas sulas briest mums spēki,
Plaukst sirds, kā dārzā glezns stāds.

Tu — māte radībai it visai;
No tevis ņemt ikvienam ļauts.
Tu klēpi ver, kam pienāk dzisa, —
Rod vietu cilvēks tur, rod grauds.

. . . Ai zeme, tu man esi tuva;
Ar kokiem saaudzis mans gars.
Ir dvēslei rada ziedi druvā,
Draugs sapņiem — gaišais saules stars.

Mazpulku dzīve

14. Jaunpiebalgas mazpulkā notika mājsaimniecības kursi, kuŗus vadīja Lizuma raj. mājt. instr. V. Lūša kundze. Kursos piedalījās 9 mazpulka dalībnieces. Pagatavoja visus sacensībās gatavojamos ēdienus. Kursus noslēdzot, sarīkoja tautisko deju brītiņu.

14. Jaunpiebalgas mazpulka dalībnieki Jaunpiebalgas draudzes 6-kl. pamatskolā nodeva svinīgo solījumu. Šai sarīkojumā, bez mazpulka dalībniekiem, to vecākiem, draudzes mācītāja un vietējās pagasta sabiedrības pārstāvjiem, piedalījās mazpulku un jaunatnes audzināšanas nod. ideoloģijas un prop. nozares vad. A. Lūsis un Gulbenes nod. mazpulku insp. O. Rezovska.

Svinību oficiālai daļai sekoja mazpulka dalībnieku priekšnesumi. Programmā bija koŗa dziesmas, deklāmācijas, dialogi un A. Lūša mazpulku trīscēliens „Zeme un zelts". Priekšnesumi izdevās labi.

169. Lēdurgas mazpulks Lēdurgas II pak. pamatskolā notikušajā sapulcē nolēma šinī vasarā audzēt cukurbietes un dārza zirņus, kā arī turpināt iesāktos darbus lopkopības sekcijā — audzējot LB sugas telītes un leghornas sugas vistas. Mājturības sekcija nolēma pievērsties ēdienu gatavošanai un rokdarbiem.

176. Katlakalna mazpulks sarīkoja dzīvojamo telpu krāsošanas kursus valdes locekļa V. Avotiņa vadībā. Kursos piedalījās 14 mazpulka dalībnieki, kuŗi guva ierosinājumus un veiksmi līdzīgu darbu veikšanai katrs savās mājās.

828. Rīgas I valsts ģimn. mazpulka literārā sekcija sarīkoja tiesu par Edgaru Blaumaņa drāmā „Ugunī". Sarīkojums bija kuplā skaitā pulcinājis mazpulka dalībnieces un arī viesus.

7. maijā mazpulks sarīkoja ģimenes dienas aktu. Priekšnesumos referāts, deklāmācijas, vijoles solo un dziesmas kvarteta izpildījumā. Priekšnesumi bija rūpīgi gatavoti.

599. Virgas mazpulka trīs gadu darba atceres svētki notika 1. maijā Virgas pamatskolā. Mazpulka dalībnieki bija izstādījuši savus ziemas darbus. Par ļoti labiem ziemas darbiem pirmās godalgas piešķīra V. Mažim, E. Zīvertei, A. Kumpei, Z. Strautmanei, A. Štālam un Z. Blukai. Otrās godalgas ieguva 6 dalībnieki un trešās — trīs dalībnieki. Balvas darbu apskatei ziedoja Priekules Patērētāju biedrība un Virgas pagasta valde.

8. maijā mazpulks kopā ar vietējo aizsardžu pulciņu un Sark. kr. pulciņu atzīmēja ģimenes dienu. Piemērotu referātu nolasīja mazpulka vad. palīdze M. Ozola

908. Baldones mazpulks 1. maijā sarīkoja „Pavasaŗa svētkus", kas notika Baldones bazn. bibliot. biedr. telpās. Vakars iesākās ar Arn. Lūša lugas „Zeme un zelts" izrādi, ko mazpulka dalībnieki, skolotājas E. Sietnieces vadībā, bija rūpīgi sagatavojuši. Pēc tam sekoja tautiskās dejas, ko izpildīja mazpulka mazajie. Izrīkojumu kuplināja Pleskodāles mazpulka orķestrs un koris.

Jelgavas pilsētas mazpulki Zaļā ceturtdienā Viestura pieminŗas pilī sacentās olu krāsošanā. Sacensībā piedalījās 20 dalībnieku ar 42 krāsotām olām. Visas olas krāsotas augu krāsām. Daudzi savās olās iegravējuši skaistus ornāmentus. Pirmās godalgas ieguva: 706. Jelgavas III mazpulka dalībnieks V. Albiņš un J. Miķeļsons.

614. Jelgavas ģimnazijas mazpulkā Z. Balame, Z. Vorma un Dz. Ulmane.

911. Jelgavas dzelzceļnieku mazpulkā — A. Šūniņš.

Kāzas mazpulkā. 647. Ārlavas - Pūņu mazpulka mājsaimniecības sekcija ar mazpulka dalībnieci — līgavu Emmu Zandmani, resp. Šteinberģi ar sekcijas dāvātiem ziediem un lentu mazpulku krāsās. Kāzas notika š. g. Lieldienās

Ģimenes diena Vijciemā. Vijciema mazpulka vadītājs J. Lībietis (2) mazpulka vārdā apsveica lauksträdnieka Maslobojeva ģimeni — 8 galviņas

Aizsaules ceļos

Mūsu mīļā mazpulka dalībniece
Velta Liepiņa,
dzim. 1922. g. 10 augustā, pēc ilgas un grūtas slimības šķīrās no mums Tērvetes sanatorijā š. g. 13. martā. Viņu mīļā piemiņā paturēs
265. Dūres mazpulks.

Š. g. 27. martā pēc grūtas slimības šķīrās no mums mazpulka dalībniece
Alma Lipša.
Kas mīļš un dārgs — nav miris mums, kaut kapā dus.
Viņu mīļā piemiņā paturēs
734. Gostiņu mazpulks.

Š. g. 5. aprīlī šķīrās no mūsu vidus mazpulka veicinātāja un agrākā valdes locekle
Lonija Šulce
dzim. 1914. g. 14. aprīlī.
Viņu neaizmirsīs
838. Viļa Olava mazpulks.

Š. g. 17. aprīlī no mums šķīrās centīgs mazpulka dalībnieks
Kārlis Rungainis.
Viņu mīļā piemiņā paturēs
619. Vecbebru mazpulks.

Š. g. 18. aprīlī no mums šķīrās mūsu mīļā un centīgā mazpulka dalībniece
Elza Bērziņa.
Pēc viņas sēro
868. Bedrkalna mazpulks.

Š. g. 28. aprīlī šķīrās no mums mūsu mīļā mazpulka dalībniece
Antonija Neikšāne.
Acīm Tu mums kļuvi tālu, tālu,
Sirdīm būsi mūžam tuvu.
Lai viegla Tev dusa!
Viņu mīļā piemiņā paturēs
826. Kairīšu mazpulks.

Š. g. 4. maijā šķīrās no mums mūsu mazpulka dalībniece, Dzedru pamatskolas II kl. audzēkne
Veronika Lapiņa.
Viņu mīļā piemiņā paturēs
82. Ķūļu-Dzedru mazpulks.

Paziņojumi

● **VIII mazpulku kopējā sanāksme un valsts sacīkstes pieccīņās notiks š. g. 3. un 4. septembrī Siguldā.** Sanāksmes laikā notiks arī **mazpulku lidumnieku** izraudzīšana. Līdz š. g. 3. septembrim visos novados sarīkos novada pieccīņas, lai izraudzītu novadu pārstāvjus valsts sacīkstēm. Valsts sacīkstēs mazpulku dalībnieki varēs piedalīties tikai formas tērpos.

● **Mēnešraksta «Mazpulks» abonēšana ir nepieciešama visiem mazpulku dalībniekiem un tādēļ mēnešrakstu izsūtīs II pusgadā visiem dalībniekiem, kas to pasūtījuši, vienalga I pusgadam, vai visam gadam, jo visi ir iegrāmatoti kā gada abonenti.** Otrā pusgadā sākumā nav no jauna jāziņo visu dalībnieku adreses, bet tikai tās, kas no jauna mēnešrakstu pasūta un tās, kas abonēšanu pārtrauc.

● **Mēnešraksta «Mazpulks» abonēšanas naudas II pusgada maksājums Ls 1,— jāizdara līdz š. g. 10. jūlijam,** iesūtot naudu Latv. Lauks. kamerai, Jelgavā, Viestura piemiņas pilī, vai iemaksājot Latv. Lauks. kameras pasta tekošā rēķinā 4564.

● **Mazpulka vadītājam un valdei vasarā jāapmeklē katrs dalībnieks mājās,** lai pārbaudītu dalībnieka darbību uz vietas. Par apmeklēšanu jāparakstās vadītājam un arī valdes locekļiem — „dalībnieka vadonī — laukkopības un dārzkopības grāmatvedībā", atzīmējot toreizējo lauciņa un apkopjamo kultūru stāvokli. Ražojumu apskatēs godalgos tikai tos dalībniekus, kuŗu lauciņi būs vasarā apskatīti.

● **Mazpulku sanāksmes, kuŗās piedalās mazpulku inspektori vai viņu pārstāvji, jāapmeklē obligātoriski visiem dalībniekiem. Katram dalībniekam jāņem līdz «dalībnieka vadonis — grāmatvedība» un mazpulka valdes locekļiem — visas mazpulka grāmatas.**

● **Pilsētnieku bērni,** kuŗi šovasar novietoti mazpulku dalībnieku ģimenēs, **jāiepazīstina visā pilnībā ar mazpulku darbību laukos.**

Pilsētu mazpulku dalībnieki pieaicināmi visās sanāksmēs, sacīkstēs u. t. t.

● **Mazpulka dalībniekiem, kuŗi pa vasaru ir izbraukuši ārpus sava mazpulka darbības rajona,** vai nu no pilsētām uz laukiem vai arī praksē vai apmaiņā citā apvidū, jāpiesakās pie tuvākā mazpulka vadītāja un jāpiedalās visās tuvākā mazpulka sanāksmēs, sacīkstēs u. t. t., un, projām braucot, jāiegūst vadītāja apliecinājums, cik aktīvi piedalījies mazpulka vasaras darbā.

● Mazpulku vadītājus lūdzam rūpēties, **lai mazpulka valde izpilditu visus pienākumus pēc mazpulku darbvedības un grāmatvedības instrukcijas. Visas mazpulku grāmatas** (biedru, kases, inventāra un protokolu) **pastāvīgi jātur pilnā kārtībā.** Tāpat visiem dokumentiem jābūt sakārtotiem, lai mazpulku inspektori, izbraucot pie mazpulka, ātri varētu pārbaudīt mazpulka darbību un kases stāvokli.

● **Kādus ražojumus mazpulki varēs nodot kaŗaspēka daļām.** K. M. Apgādes pārvaldes indendantūras daļa ziņo, ka atsevišķas kaŗaspēka daļas iepirks nākošā rudenī no mazpulkiem: kartupeļus, burkānus, kāļus, bietes, kāpostus (svaigus), sīpolus un kaltētus cigoriņus. Ražojumi jāpieteic jau laikus tuvākās kaŗaspēka daļās un pagasta valdēs un nevis Apgādes centrālās iestādēs. **Visas kaŗaspēka daļas pieturēsies pie vienādiem noteikumiem, kuŗi stingri jāievēro,** pretējā gadījumā ražojumus nepieņems.

Kartupeļi. 1) Kartupeļiem jābūt tīriem, sausiem un ar seklām acīm. 2) Smilšu, salmu un tamlīdzīgu piemaisījumu daudzums svaigos kartupeļos nedrīkst pārsniegt 2%. 3) Puvušu, kŗaupainu, bakteriālu slimu, plankumainu un citādi bojātu kartupeļu daudzums nedrīkst pārsniegt 3%. 4) Citas krāsas un sīku kartupeļu daudzums, ar zemāku par 3,5 cm šķērscaurmēru platākā vietā, nedrīkst pārsniegt 3%.

Burkāni. Burkāniem jābūt vienīgi galda šķirnēm, nepāraugušiem, nesaplaisājušiem, nesalušiem, neiepuvušiem, neiegraizītiem, bez liekām zemēm, bez tārpu vai sakņu slimību bojājumiem, vai citiem bojājumiem, kas padara burkānus mazvērtīgākus.

Kāļi. Kaļiem jābūt galda šķirnēm, vidēja lieluma, nesalušiem, neiepuvušiem, neiegraizītiem, bez liekām zemēm, bez tārpu vai sakņu slimību bojājumiem, vai citiem bojājumiem, kas padara kāļus mazvērtīgākus Griezums nedrīkst būt koksnains.

Bietes. Galda bietēm jābūt vidēja lieluma, apaļām vai rāceņveidīgi plakanām, neiepuvušām, neiegraizītām, bez liekām zemēm un bojājumiem, kas padara bietes mazvērtīgākas. Griezumā nedrīkst būt baltas.

Svaigi kāposti. Kāpostu galviņām jābūt cietām, nepāraugušām, nesasprēgājušām, neiepuvušām, nesalušam, nenovārtītām, bez liekām zaļām lapām, ar īsi nogrieztiem kaceniem, bez tārpu sagrauztām lapām un citiem bojājumiem, kas padara kāpostus mazvērtīgākus.

Svaigi sīpoli. 1) Kaŗaspēka vajadzībām piegādājami Krievijas vai Holandes sugu sīpoli. Saldie Citavas, Spānijas un t. t. sīpoli netiek pieņemti. 2) Sīpoliem jābūt nobriedušiem; nobriedušu sīpolu lakstu kakliņš pilnīgi norietis (sažuvis). 3) Sīpoliem jābūt laikā novāktiem; šādu sīpolu saknites pilnīgi sažuvušas un viegli paberžot tās notrūkst, sažuvuši ir arī laksti. 4) Sīpoli nododami ar apgrieztiem lakstiem un saknēm, bet neievainotu sakņu pamatni. 5) Nododamiem sīpoliem jābūt tīriem, bez smiltīm vai netīrumiem, tie nedrīkst būt bojāti no stādu un dzīvnieku valsts kaitēkļiem, aizsaluši, iesisti vai citādi kā bojāti.

Kaltēti cigoriņi. 1) Kaŗaspēka vajadzībām nododamie kaltētie cigoriņi pagatavojami vienīgi no parastā cigoriņu auga (Cichorium intybus L.) saknēm, tās sagriežot un izkaltējot. 2) Cigoriņu saknēm jābūt sagrieztām nelielos gabaliņos, apm. 2 cm caurmērā. 3) Cigoriņiem jābūt vienmērīgi izkaltētiem un nepiegrauzdētiem, lai tos varētu atšķirt no citām saknēm. Cigoriņu ūdens saturs nedrīkst pārsniegt 15%. 4) Nododamiem cigoriņiem jābūt tīriem bez smiltīm, sakņu smalkumiem un citiem netīrumiem. 5) Cigoriņi nedrīkst būt bojāti no stādu vai dzīvnieku valsts kaitēkļiem.

● Cigoriņu audzēšana nav jāpieteic ne kaŗaspēka daļās, ne arī pagastu valdēs. Cigoriņus varēs nodot tikai tie mazpulki, kuŗi līdz š. g. 15. martam ir pieteikušies LLK Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļā. (Skat. š. g. „Mazpulka" 2. Nr. paziņojumos.)

● 972. Rīgas pils. 26. pamatskolas mazpulks pārdēvēts par **972. Rīgas K. Baumaņa mazpulku,** 1040. Rīgas pils. 36. pamatskolas mazpulks pārdēvēts par **1040. Rīgas Avotu mazpulku.**

● Pēdējā mēnesī apstiprināti un ieskaitīti pagaidreģistrā šādi jauni mazpulki: **1105. Sprukstu, 1106. Kuldīgas ģimnazijas, 1107. Solimu-Ezerlejas.**

LLK Mazpulku un jaunatnes audzināšanas nodaļa.

Jāņīša un Līžuka brauciens uz dziesmusvētkiem

ART. VILKS

Māte saka Jancim bargi —
„Tas man iznāk pārāk dārgi! —
Abiem jums līdz Rīgai ceļš
Maksā tik, cik maksā teļš."

Jancis balsi „augstā stilā"
Diriģenta priekšā cilā.
„Bravo, tev ir sopräns glīts!
Svētkos vari braukt mums līdz."

Krancis, grūtā darbā smakdams,
Laukā peļu alas rakdams —
Dziļos zemes slāņus smēlis,
Naudas kasi gaismā cēlis . . .

Vilciens elsdams, pūzdams cīnās —
Bērni logā skatās, brīnās —
Vecais Krancis pēdas ozdams
Nāk kā viesuls līdzi jozdams.

Līžuks Kranci mīļo, glauda —
Nu ir rokā ceļa nauda,
Krājušas ko senās ciltis.
Jancis sit. . . birst tikai smiltis.

Diriģents ar galvu sirmo
Godalgu cer iegūt pirmo,
Bet te pēkšņi dziesmu jauc
Kāds, kas suņa balsī kauc. . .

Dziesmu svētku piemiņas izstāde

Ar galvas pilsētas Rīgas valdes piekrišanu, Pilsētas vēsturiskais mūzejs rīko IX vispārējo dziesmu svētku laikā izstādi, kas būs veltīta visu līdzšinējo latvju vispārējo dziesmu svētku piemiņai. Mūzejs jau paspējis savākt samērā plašu izstādes materiālu. Šai materiālā, sevišķi attiecībā uz pagājušā gadu simteņa dziesmu svētkiem, tomēr vēl ir lielāki un mazāki robi, kuŗus vēlams aizpildīt, lai izstāde sniegtu pārskatāmu un pēc iespējas pilnīgu ainu par šiem latviešu tautas vēsturē un nācionālās atmodas un kustības gaitā svarīgajiem notikumiem. Tādēļ mūzejs griežas pie visām Latvijas pilsētu un lauku biedrībām, koŗiem un koŗu dalībniekiem, kas piedalījušies agrākajos dziesmu svētkos, kā arī pie organizācijām un personām, kuŗu rīcībā atrastos kādi bijušo dziesmu svētku piemiņas priekšmeti, ar laipnu lūgumu — nodot tos uz izstādes laiku mūzeja rīcībā.

Sevišķi nepieciešami izstādei būtu pirms pasaules kaŗa rīkoto dziesmu svētku (I — 1873. g., II — 1880. g., III — 1888. g. un V — 1910. g. Rīgā un IV — 1895. g. Jelgavā) materiāli, bet vēlami arī Latvijas patstāvības laikā rīkoto (VI — VIII) dziesmu svētku materiāli, kuŗos arī vēl sajūtami robi. Ļoti vēlami arī materiāli par senākajiem latviešu novadu dziesmu svētkiem, kas rīkoti jau pirms pirmajiem vispārējiem dziesmu svētkiem, tā: Dikļos 1864. g., Bauņos 1865. g., Rūjienā, Valkā 1868. g., Dobelē 1870. g. u. c.

Mūzejs lūdz aizdot izstādei dziedāšanas biedrību, resp. koŗu (sevišķi dziesmu svētkos godalgoto) vecos karogus (tie izstādē glabātos pa laiku, kad tie nebūs vajadzīgi svētku gājienos un svētku laukumā), koŗiem piespriestās godalgas un diplomus, agrāko dziesmu svētku notis, dziesmu krājumus, uzsaukumus, plakātus, dalībnieku nozīmes, piemiņas medaļas un žetonus, dziesmu svētku celtņu attēlus, svētku gājienu un koŗu kopskatus, dziesmu svētku rīkotāju, komponistu un diriģentu ģīmetnes, sarakstīšanos dziesmu svētku lietās, svētku programmas, goda kartes un ieejas biļetes, literātūru par dziesmu svētkiem, vecos laikrakstu un žurnālu numurus ar atsauksmēm u. c. rakstiem par dziesmu svētkiem u. c. priekšmetus. Mūzejs ar pateicību pieņems arī no katra dāvātāja priekšmetus, ko varētu izlietot mūzejā kā pastāvīgus eksponātus.

Mūzejs iespiedīs illustrētu izstādes katalogu Ievērojot īso laiku, kas ir mūzeja rīcībā izstādes sakārtošanai un kataloga iespiešanai, mūzejs lūdz visus, kam būtu kādi izstādei nododami priekšmeti, steidzami nosūtīt tos mūzejam vai pieteikt tos mūzejā (Palasta ielā 4, tālrunis 34039) ikdienas no plkst. 8.30 līdz 15.30, sestdienās no plkst. 8.30 līdz 13, bet pārējā laikā mūzeja direktoram R. Šnorem, Tērbatas ielā 4, dz. 36, tālr. 32134. Visus aizdotos materiālus mūzejā rūpīgi uzglabās un izsniegs vai nogādās deponētājiem bez iztrūkuma atpakaļ. Visus eksponātu transporta un uzturēšanas izdevumus segs mūzejs. Izstādāmos stipri bojātos vecos karogus mūzejs pēc iespējas savedīs kārtībā un ievietos zīda pārvalkos.

Izstāde būs atvērta galvas pilsētas Rīgas vēsturiskā mūzeja telpās, Palasta ielā 4, pie archibīskapa katedrāles, no 15. līdz 21. jūnijam, ikdienas no plkst. 11 līdz 15, sestdienā no plkst. 11 līdz 13.

Saturs:

	Lpp.
Upuris dzīvības priekam. A. Roga . . .	241
Pārdomas Vasaras svētkos. Arn. Lūsis .	243
Divi draugi. E. Švanenbergs	244
Kuplais dūms (beigas). Kalnietis . . .	248
Jaunais Fu. E. Foreman-Levis	251
Arī viņu paliek mazāk. A. Eglītis . . .	255
Jāuzsāk kultūraugu slimību vākšana sacensībai. A. Ķirulis	256
Kārtība un izturēšanās. L. Ķ.	257
T. l. m. Ārstniecības augu uzņēmumam 1937. g. mazpulku nodotās drogas. R. Jākobsons	259
Ko ievāksim šinī mēnesī	261
Tālākā darbā. K. Enģelis	262
Pamēģini — būs panākumi. Ņina Berga	263
Kas jāievēro, ēdienu gatavošanas sacensībām tuvojoties. K. Andersone . . .	265
Svinēsim latviskus Jāņus! L. Liepiņa . .	269
Trīs gadi kāpostu audzēšanā. A. Kasandris	271
Zemeņu un aveņu šķirošana. H. Kalmiņš .	273
Kā mēs iemācījāmies novērtēt lieliopus pēc eksterjēra. „Žagatiņš“	276
Govju slaukšana. L. Skrodels	278
Mazpulku dzīve	284
Paziņojumi	285
Jānīša un Līžuka brauciens uz dziesmu svētkiem	287

Izdev.: **Latvijas Lauksaimniecibas kamera.** Atbildīgais redaktors: **RUDOLFS DZĒRVE.**

A./S. „ROTA“ Jelg. nod. Jelgavā, Poruka ielā 5, tālr. 519. 1606 Šis numurs iespiests 34.000 eks.

Aug. Kurau

Orāšu audumu, pinumu un caurumotu skārdu fabrika

Rīgā, Tērbatas ielā 78, tālr. 92227

NOLIKTAVA:

Tērbatas ielā 24, tālr. 27629

Pastāvīgi lielā izvēlē

dāmu, kungu un bērnu apavi, kā arī speciāli aizsardzēm piemērotas krāsas kurpes

Apavu nams „ALMA"

Rīgā, Kr. Barona ielā 15

JURĢA IRBES metalla pogu fabrika

Rīgā, Cēsu ielā Nr. 33, tālrunis 91325.

IZGATAVO:
Dažādu šķiru metalla pogas formas un civil- apģērbiem. Nozimes un medaļas.

Veļas pogas „Vaiņags" un „Valida". Diegu pogas „Austra". Matadatas un citus smalkus metalla izstrādājumus.

„Chrysler"
„Chrysler Plymouth"
AUTOMOBIĻI

Rezerves daļas vienmēr krājumā

Akc. Sab.

„Omega"

Auto, motocikletu un to piederumu veikals

Elizabetes ielā Nr. 55

Tālr. 34604

Krāsojot savas grīdas, Jūs variet uzturēt dzīvokli tīru, higiēnisku un glītu

Visizturīgākā ir speciālā

Ed. Roziša
grīdu krāsa

Fabrika un noliktava **Rīgā, Lačplēša ielā 52/54, nodaļa Dzirnavu ielā 66a,** blakus „Turībai"

A. KAULIŅA
Bērnu apģērbu tirgotava

Rīgā, Gaiziņa ielā 4, pie Centrāltirg. Tālr. 29722
Privātdz. Lāčplēša ielā 70, dz 1. Tālr. 21541
Pasta tekošs rēķins № 11217

Laipni piedāvā lielā izvēlē visadus meiteņu un puisēnu apģērbus.

Jaunos vidussk., mazpulku un tautas tērpus, veļu, galantērijas preces u. t. t.

Laipna apkalpošana. Glīts darbs
Skolām un palīdz. sab-bām viszemākās cenas

Pasta krājkase

Galvas pilsētā Rīgā
Nodaļas visos pasta kantoros

Bilance 1938. g. 1. janvārī

Ls 108.000.000,—

1937. g. apgrozījums

Ls 1.535.000.000,—

Atveŗ tekošus rēķinus

Pieņem noguldījumus

Pārdod vērtspapīrus un bez maksas uzņemas to glabāšanu

Izdara pārvedumus un savstarpēju norēķināšanos

170.000 noguldītāju ar noguldījumu kopsummu Ls 79.000.000,— 8.000 tekošu rēķinu.